

L'Educació àudio-visual

Aurora Maquinay i Pomés

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Maquinay Pomés, Aurora

L'Educació àudio-visual

Bibliografia

ISBN 84-393-3039-1

I. Catalunya. Departament d'Ensenyament

II. Títol 1. Ensenyament àudio-visual
371-333

© **Generalitat de Catalunya**
Departament d'Ensenyament

Edició: **Servei de Difusió i Publicacions**

Disseny gràfic: **Estudi Propaganda SCP**

Fotografies: **Joan Domènec Andrés**

1a. edició: **setembre 1994**

Tiratge: **6.500 exemplars**

ISBN: **84-393-3039-1**

Dipòsit legal:

Impressió: **Gràfiques Alga, SA**

Índex

Introducció

Per què l'Educació àudio-visual? **5**

Una mica d'història: dels primers intents a l'elaboració de l'eix transversal **5**

L'Educació àudio-visual com a eix transversal **6**

L'Educació àudio-visual en els documents del centre **7**

Finalitats generals de l'Educació àudio-visual

Educació Infantil **11**

Educació Primària **11**

Selecció de continguts i objectius terminals de primer nivell de concreció per àrees

Educació Infantil:

- Descoberta d'un mateix **15**
- Descoberta de l'entorn natural i social **16**
- Llenguatge verbal **17**
- Llenguatge plàstic **18**
- Llenguatge musical **19**
- Llenguatge matemàtic **20**

Educació Primària:

- Àrea de Llengua **22**
- Àrea d'Educació artística: visual i plàstica **26**
- Àrea de Coneixement del medi: social i cultural **29**
- Àrea de Coneixement del medi: natural **32**
- Àrea de Matemàtiques **34**

- Àrea d'Educació artística: música **36**

L'educació àudio-visual

Educació Infantil **39**

Educació Primària:

- Cicle Inicial. Imatge fixa **41**
- Cicle Inicial. Imatge en moviment **43**
- Cicle Inicial. Quadre resum **46**
- Cicle Mitjà. Imatge fixa **48**
- Cicle Mitjà. Imatge en moviment **50**
- Cicle Mitjà. Quadre resum **52**
- Cicle Superior. Imatge fixa **54**
- Cicle Superior. Imatge en moviment **57**
- Cicle Superior. Quadre resum **60**

Exemples d'unitats de programació relacionades amb l'Educació àudio-visual com a eix transversal

Educació Infantil: *Imatge i realitat* **65**

Educació Primària:

- Cicle Inicial: *Com es mira?* **69**
- Cicle Mitjà: *Iniciació a la planificació de les imatges: del pla general o sencer al pla de detall o primer pla* **75**
- Cicle Superior: *Iniciació al llenguatge publicitari* **84**

Catàleg sobre el material didàctic àudio-visual **91**

Bibliografia **95**

Introducció

Per què l'Educació àudio-visual?

Sovint, per defensar la necessitat d'educar *en i amb* els mitjans àudio-visuals, es repeteixen un se-guit de tòpics: els canvis produïts en la societat actual, la influència que els mitjans de comunicació exerceixen sobre la població, etc. Hi ha arguments reiterats mil vegades, però no per això deixen de ser convincents.

La cultura àudio-visual marca uns models, unes imatges-guia que serveixen de pauta i condicionen el nostre comportament, els nostres gustos i relacions.

Els mitjans àudio-visuals exerceixen efectes socials, i fins i tot psicològics, sobre els seus receptors i poden donar lloc a determinades relacions socials, a determinades maneres de pensar i d'entendre el món, i, cosa que és més preocupant, poden potenciar diversos impulsos: desig d'imitació, desig de consum, etc.

En definitiva, cada vegada sembla més evident que els mitjans àudio-visuals ajuden a canviar, amb gran facilitat, les actituds socials, unificant els referents culturals i conduint els comportaments cap al consum de productes i també cap al control ideològic.

Evidentment, l'escola també s'ha sentit trasbalsada per aquesta situació. Antigament, els nens i les nenes rebien la majoria dels estímuls visuals i auditius a casa i eren principalment els pares, i sobretot les mares, qui els comunicaven. D'alguna manera, la seva arribada a l'escola no significava gaire canvi, perquè el mestre o la mestra continuava comunicant els mateixos estímuls.

La situació ha variat força. Avui, l'infant, des que neix, viu envoltat d'estímuls àudio-visuals variats i quan arriba a l'escola té una experiència acumulada considerable com a receptor i, per tant, com a consumidor àudio-visual.

Així mateix, investigacions recents ens inviten a reflexionar sobre la necessitat de potenciar el desenvolupament total del cervell, estimulant tant les capacitats d'abstracció, de processar seqüencialment les informacions i d'analitzar-les, com la capacitat per a globalitzar, sintetitzar, establir relacions i processar simultàniament o en paral·lel les informacions.

Altres investigacions assenyalen la influència que els mitjans de comunicació de masses exerceixen sobre la població infantil i juvenil, configurant, fins i tot, una altra manera d'aprendre i un altre camí per a apropar la informació als ciutadans que no passa, necessàriament, per la comunicació escrita.

Si acostumem el nostre alumnat a rebre informació mitjançant diferents estímuls (visuals, auditius, verbals), assegurarem una millor fixació de l'aprenentatge i afavorirem el desenvolupament total del seu pensament. El procés analític verbal que normalment potenciem, només és una manera d'aprendre a processar la informació, però no és l'única. Per això cal buscar l'equilibri entre les tècniques verbals amb les estratègies àudio-visuals.

En definitiva, l'Educació àudio-visual és absolutament necessària per a garantir un aprenentatge eficaç. Per aquest motiu, l'escola hauria de potenciar la capacitat per a generar i manipular imatges visuals, de la mateixa manera que es potencien els estímuls verbals.

Les imatges poden activar la fantasia dels alumnes perquè es basen en un llenguatge evocador, suggeridor, capaç de generar el pensament metafòric que ens permet fer analogies i establir relacions entre elements que, aparentment, no són relacionables.

Així, aprendre a llegir i a escriure avui no pot reduir-se al llenguatge verbal, sinó que cal aprendre a llegir i a escriure imatges i sons, perquè el llenguatge àudio-visual forma part important de la cultura dels nostres infants i joves.

L'alfabetització àudio-visual permetrà un desenvolupament total de les possibilitats comprensives i expressives dels alumnes i garantirà, també, la seva capacitat per a processar correctament les informacions que reben, establir relacions i analitzar-les d'una manera crítica i intel·ligent.

Una mica d'història: dels primers intents a l'elaboració de l'eix transversal

L'educació en la comprensió i utilització dels mitjans àudio-visuals ha estat, des de fa molts anys, una necessitat manifestada per nombrosos col·lectius d'ensenyants i estudiosos del tema.

Des de la creació de nombrosos cine-clubs els anys 60 i 70 relacionats amb els centres educatius, generalment com a activitat extracurricular, els intents posteriors per a introduir el llenguatge àudio-visual —especialment el còmic, la fotografia i el cinema— dins dels currículums escolars han estat constants, sense oblidar els debats apassionats dels anys 70 al voltant de l'impacte de la televisió en la conducta dels nostres infants, que dividia els partidaris i els detractors en apocalíptics i en integrats.

Durant els anys 80, la comercialització del mitjà vídeo marca el final d'una època i l'inici d'una nova etapa. La utilització del magnetoscopi i del camascopi facilita possibilitats diferents per a l'educació àudio-visual en la seva doble vessant d'educació *en i amb* l'àudio-visual.

Malgrat l'existència de nombroses experiències portades a terme durant tots aquests anys, encara no existia una proposta definida del que havia de ser l'Educació àudio-visual. Per aquest motiu, el Departament d'Ensenyament, a través del seu Programa de Mitjans Àudio-visuals, crea una comissió que treballa des del 1985 fins al 1987 amb l'objectiu d'elaborar una proposta de disseny curricular del que hauria de ser l'Educació Àudio-visual en totes les etapes educatives. Aquesta comissió estava integrada per Jordi Balló, Pere Lluís Cano, Joan Ferrés, Joan Lorente, Aurora Maquinay, Lluís Rey, Xavier Ripoll, Joaquim Romaguera i Marta Selva.

Precisament, en el moment de l'aparició del present document creiem necessari reconèixer el treball realitzat per l'esmentada comissió, que va ser capdavantera en l'elaboració de propostes, moltes de les quals s'han recollit en l'eix transversal d'Educació àudio-visual.

Tanmateix, caldria esperar fins a la implantació de la reforma educativa per a considerar l'Educació àudio-visual no com a matèria, sinó com a eix transversal, per bé que cal tenir en compte que l'Àrea d'Educació artística: visual i plàstica recull també molts aspectes del llenguatge visual.

Finalment disposem d'una proposta sistematitzada que tracta l'Educació àudio-visual de manera interdisciplinària, en un intent d'integrar experiències anteriors i obrir camins de futur pel que fa a la utilització de les noves tecnologies.

L'Educació àudio-visual com a eix transversal

Criteris generals

Tal i com s'ha dit, el llenguatge àudio-visual té una presència destacable en la societat actual, de manera que resulta pràcticament impossible trobar qualsevol activitat que no estigui relacionada amb el món àudio-visual. Per això podem dir que es tracta d'un llenguatge present en gairebé totes les matèries. Avui no podem concebre, per exemple, l'apropament al medi social o natural sense preveure la utilització de suport àudio-visual (fotografia, diapositiva, vídeo didàctic, reportatge televisiu, etc.).

Per això, l'educació *en i amb* l'àudio-visual s'ha de relacionar de manera continuada amb totes les àrees que constitueixen el currículum escolar. L'opció d'integrar l'Educació àudio-visual al si de les àrees en lloc de plantejar-la de forma compartimentada o com a disciplina, ens permet conside-

rar-la com a eix transversal amb tractament interdisciplinari.

L'eix transversal pretén posar en evidència quines són les finalitats generals de l'Educació àudio-visual que poden relacionar-se amb les àrees dels currículums corresponents a cada etapa educativa: Educació Infantil, Educació Primària i Educació Secundària Obligatoria.

L'Educació àudio-visual ha d'incloure les dues vessants:

— *Educar en els mitjans àudio-visuals*, és a dir, en el coneixement del seu llenguatge i dels seus recursos expressius. Cal que els alumnes i les alumnes arribin a dominar alguns d'aquests llenguatges, des dels més senzills (còmic, transparència, fotografia, diapositiva, etc.), fins als més complexos (vídeo i cinema).

— *Educar amb els mitjans àudio-visuals*, de manera que la presència d'aquests mitjans sigui habitual en l'apropament, la introducció o el resum dels temes relacionats amb qualsevol àrea. En aquest sentit, la utilització de documents àudio-visuals, reportatges emesos per televisió o ràdiofònics, com també de vídeos didàctics, diapositives o altres recursos, avui són imprescindibles per a reforçar i enriquir l'aprenentatge.

En aquesta tasca hi ha implicats els professors i professores de tots els cicles i etapes educatives.

Així mateix, l'eix transversal pretén suggerir les possibles finalitats educatives a partir de les quals es podran establir relacions entre els continguts relatius a fets i conceptes, actituds, valors i normes, i procediments de diverses àrees curriculars establertes.

Aquest marc de l'educació àudio-visual ha de permetre tant la creació com l'adequada utilització de recursos didàctics, diapositives, jocs didàctics, vídeos i material gràfic en general que faciliti la tasca educativa.

Estructuració de l'eix transversal

L'eix transversal s'estructura en tres blocs diferenciats:

a) A la primera part, hi trobarem les finalitats de l'Educació àudio-visual i el desplegament de l'eix per àrees i etapes educatives.

b) A la segona part fem un suggeriment de seqüència de segon nivell de concreció dels continguts de l'Educació àudio-visual, que podem introduir quan es seqüenciïn les àrees.

c) A la tercera part oferim un seguit d'exemples d'unitats de programació per a cada etapa educativa.

L'Educació àudio-visual en els documents de centre

El projecte educatiu del centre constitueix el marc general per a l'actuació coordinada de l'acció educativa. Inclou els principis pedagògics, organitzatius i el projecte lingüístic, i ha de ser assumit pel conjunt de la comunitat educativa del centre.

En l'elaboració del projecte curricular els ensenyants podran optar per incloure-hi l'Educació àudio-visual. Per tant, les orientacions que s'ofereixin en aquest document han de ser contextualitzades i concretades a partir de les característiques i possibilitats de cada centre.

El projecte curricular del centre haurà de seleccionar els tres tipus de continguts que es volen desenvolupar per a cada etapa educativa, i també caldrà seleccionar les metodologies més adients i les formes avaluatives adequades. Així mateix, seleccionarà els recursos didàctics i materials convenients.

Però també caldrà tenir en compte altres aspectes que faran més eficaç i coherent la tasca educativa.

Creiem que un centre sensibilitzat en l'Educació àudio-visual ha de tenir cura de la seva pròpia imatge i convertir les seves parets en un museu permanent d'imatges de producció pròpia i aliena.

D'altra banda, caldrà posar a l'abast de l'alumnat bancs d'imatges fixes i mòbils aprofitant els recursos que ens proporcionen contínuament els mitjans de comunicació (premsa, televisió).

Precisament, donada la importància i la presència hegemònica dels mitjans de comunicació en la formació de la societat actual, la responsabilitat de l'educació àudio-visual no pot restar limitada a l'àmbit escolar. És evident que l'escola té un paper destacat en el procés educatiu i, per tant, s'encarregarà, a través del seu projecte educatiu, d'organitzar les propostes per fer possible l'educació àudio-visual. Però també és evident que, sense una estreta col·laboració amb els pares, el procés educatiu quedaria minvat. No oblidem que l'impacte dels mitjans es produeix fora de l'àmbit escolar. La intervenció familiar pot ser decisiva a l'hora de condicionar l'èxit o el fracàs de la tasca iniciada a l'escola. El treball conjunt pares-ensenyants és imprescindible en aquest cas.

Per aquest motiu, el projecte educatiu del centre ha de preveure de quina manera es pot establir la col·laboració: reunions d'aula, organització de xerrades, conferències, campanyes, etc.

Finalitats generals de l'Educació àudio-visual

- Educació Infantil
- Educació Primària

Educació Infantil

Imatge fixa

- Classificar, ordenar i associar tota mena d'imatges seguint diferents criteris.
- Observar objectes d'ús quotidià des de diferents punts de vista.
- Identificar imatges parcialitzades i relacionar-les amb el seu conjunt corresponent.
- Saber comunicar-se mitjançant les imatges.
- Començar a descobrir les diferències fonamentals entre la realitat i la seva representació gràfica.
- Descriure imatges.
- Narrar una història mitjançant la utilització d'imatges.
- Identificar sons diferents i associar-los amb els objectes, animals, persones o fenòmens als quals fan referència.

Imatge en moviment

- Observar les diferències fonamentals entre algunes imatges en moviment i la seva representació real.
- Saber associar imatges en moviment per semblances o diferències.
- Observar i expressar oralment les característiques essencials d'una seqüència, d'una escena o d'un curt metratge adequat a l'edat: què passa, a qui passa, a on passa.
- Associar una banda sonora a les imatges en moviment que hi corresponen.
- Crear efectes sonors nous, amb objectes casolans, per a unes determinades imatges en moviment.
- Mostrar interès i curiositat vers el món de les imatges.

Educació Primària

Imatge fixa

- Diferenciar entre la realitat i les imatges que intenten representar-la.
- Observar i reproduir gràficament o fotogràficament objectes des de diferents angles de visió.
- Observar atentament i descriure amb detall el contingut d'una imatge i extreure'n, després, les conclusions oportunes.
- Descobrir possibles significats que es poden atribuir a una mateixa imatge.
- Establir relacions diferents entre imatges.
- Observar les relacions que s'estableixen entre una imatge i el text que la pot acompanyar.
- Crear històries mitjançant la producció d'imatges seqüenciades utilitzant diferents tècniques.
- Conèixer les tècniques que configuren el llenguatge de l'auca, el fotomuntatge o el cartell publicitari i saber utilitzar-les com a mitjà d'expressió i comunicació.
- Comprendre i utilitzar el llenguatge del còmic.
- Descobrir el llenguatge de la fotonovel·la i utilitzar-lo per a produir històries pròpies.
- Descobrir les diferents funcions del cartell. Saber-lo utilitzar per a obtenir informació.
- Crear diversos tipus de cartells segons el que es vulgui comunicar.
- Emprar diferents tècniques en l'elaboració de cartells.
- Utilitzar les imatges com a font d'informació o com a complement per a qualsevol informació.

Imatge en moviment

- Intuir les possibilitats de manipulació de les imatges en moviment, mitjançant la selecció d'una part de la realitat (planificació) i la captació d'aquesta des d'un angle concret (punts de vista).
- Observar els elements fonamentals que constitueixen una narració fílmica (estructura, personatges, temps i acció).
- Observar programes de TV i debatre'ls a partir d'un qüestionari previ o de manera lliure.
- Observar les característiques dels videojocs d'aventures i relacionar-los amb les pel·lícules, els còmics i els contes d'aventures.
- Descobrir les característiques comunes del videojoc d'aventures, el còmic i les pel·lícules d'aventures.

— Descobrir els principis que fan possible les imatges en moviment, mitjançant la producció de joguines òptiques.

— Conèixer com s'aconsegueix produir imatges en moviment en diferents plans i angles de visió amb la càmera de vídeo.

— Diferenciar entre imatge i realitat: conèixer com es realitzen alguns trucs elementals.

— Descobrir alguns trucs utilitzats en els espots publicitaris.

— Descobrir els elements fonamentals que constitueixen un film tant pel que fa als recursos del llenguatge cinematogràfic (planificació, angulació, moviments de càmera), com pel que fa als recursos de contingut (estructura narrativa, tema, argument, etc.).

— Aprendre a analitzar les característiques generals de diferents programes de televisió, descobrir els objectius que persegueixen i l'estructura sobre la qual s'organitzen els missatges que transmeten.

— Discriminar, en els espots televisius, elements denotatius i elements connotatius.

— Realitzar petits exercicis amb la càmera de vídeo per tal de descobrir les possibilitats expressives de les imatges en moviment.

— Buscar i aprofitar la informació que ens transmeten les imatges.

— Relacionar la banda de so amb un gènere cinematogràfic determinat (western, cinema fantàstic i de terror, etc.).

— Aplicar una nova banda de so a un programa ja existent.

Selecció de continguts i objectius terminals de primer nivell de concreció per àrees

Educació Infantil

Descoberta d'un mateix

Procediments	Objectius terminals
1. Observació i exploració de les pròpies necessitats i possibilitats. Descobriment de la imatge del propi cos mitjançant la utilització d'imatges fixes i en moviment. Descobriment de l'efecte mirall. 2. Control global i segmentació del cos. Identificació d'imatges parcialitzades del cos i associació amb la seva globalitat. 3. L'espai: orientació i organització. Relació entre el propi cos i els objectes de l'entorn. Observació dels objectes en l'espai. 4. Expressió i manifestació corporal. 5. Imitació, imaginació i simulació.	— Explicitar sensacions produïdes per necessitats i estats fisiològics. — Mostrar coneixements de les qualitats sensorials dels elements que hi ha a l'abast, a nivell de percepció o d'experiència. — Controlar l'adequació de l'ajust postural que facilita la matisació i harmonia de diferents moviments que es produeixen en una acció. — Organitzar les relacions espacials respecte al propi cos i als objectes de l'entorn immediat. — Mostrar les emocions, els interessos i les pre-ferències utilitzant el llenguatge corporal com a mitjà d'expressió i comunicació. — Reproduir, mitjançant el joc simbòlic, escenes quotidianes reals o de ficció. — Manifestar, per mitjà de dramatitzacions, la capacitat de moure's en el medi social de les persones adultes.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals	Objectius terminals
1. Possibilitats del propi cos i perceptivo-motrius, afectives i cognoscitives. 2. El propi cos: esquema corporal. 3. L'espai: orientació i organització. 4. Nocions temporals. 5. Noció d'identitat.	— Reconèixer les possibilitats i els límits del propi cos en relació amb els coneixements adquirits respecte a l'estructuració espàcio-temporal. — Identificar quins elements corporals s'han d'utilitzar per a obtenir informacions perceptives i sensorials. — Reconèixer que per mitjà de les activitats sensorials i motrius s'incorporen noves nocions i noves informacions. — Interpretar la noció global i sincrètica de la funció d'alguna de les parts internes del cos i conèixer-ne el nom. — Adquirir nocions espacials per a orientar-se en entorns habituals. — Identificar situacions espacials tenint en compte dos o més punts de referència. — Identificar la pròpia dreta i esquerra. — Aplicar nocions d'ordenació i organització temporals en les rutines quotidianes. — Mostrar un coneixement d'un mateix i de les altres persones a partir de les experiències sensorials, motrius i expressives.

Actituds, valors i normes	Objectius terminals
1. Iniciativa i constància en l'acció.	— Tenir iniciativa en la demanda d'ajut per resoldre les necessitats afectives i fisiològiques. — Ser constant en aquelles activitats que requereixen un esforç. — Gaudir de les pròpies descobertes en el joc motor, perceptiu i simbòlic.
2. Valoració d'un mateix.	— Adonar-se de les capacitats sensorials i motrius adquirides i confiar-hi.

Descoberta de l'entorn natural i social

Procediments	Objectius terminals
1. Observació i exploració directa i observació indirecta de qualitats perceptibles amb els sentits, d'alguns elements de l'entorn i de les característiques morfològiques i funcionals d'alguns éssers vius. Comparació amb la representació gràfica d'aquests elements.	— Observar característiques morfològiques i funcionals d'alguns éssers vius. — Identificar qualitats perceptives d'alguns dels elements del marc natural manipulant-los o no. — Comentar processos de canvis observables en fets, elements i situacions que tenen lloc en un període de temps. — Dir quines qualitats perceptives té un element conegut abans d'examinar-lo i verificar-les. — Distingir elements evidents i coneguts en imatges fixes o mòbils. — Interpretar informació relativa a les qualitats sensorials que il·lustren els elements de l'entorn a partir d'imatges fixes o mòbils.
2. Experimentació i manipulació d'elements de l'entorn immediat. Objectes de l'entorn i punt de vista.	— Efectuar accions sobre elements de l'entorn per observar com reaccionen o com interactuen. — Experimentar determinades transformacions sobre elements manipulables seguint una seqüència d'accions.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals	Objectius terminals
1. Característiques dels elements de l'entorn proper.	— Identificar qualitats perceptives d'alguns elements de l'entorn en presència o absència d'estímul visual i aplicar la denominació correcta a aquestes qualitats.
2. Elements que configuren l'entorn humà proper.	— Identificar alguns elements de l'entorn immediat o llunyà i aplicar-hi la denominació correcta. — Identificar alguns elements que integren l'entorn socio-cultural: carrer, places, etc. — Explicar algunes funcions dels elements de l'entorn socio-cultural: equipaments, serveis, edificis, etc.

Actituds, valors i normes	Objectius terminals
— Adaptació a l'entorn escolar. — Coneixement de l'entorn proper. — Descobriments dels elements que configuren l'entorn.	— Participar, de forma activa, en les experiències i en les activitats que es proposen, respectant i compartint les aportacions dels altres. — Mostrar interès i curiositat per conèixer els fets, les situacions i els esdeveniments que succeeixen en l'entorn.

Llenguatge verbal

Procediments	Objectius terminals
1. Comprensió oral de missatges emesos en contextos significatius per persones o mitjans de comunicació.	— Interpretar, mitjançant l'entonació i el gest de qui parla, les diferents intencions comunicatives. — Utilitzar els processos bàsics relacionats amb l'anàlisi dels sons presents en l'ambient o proporcionats expressament. — Interpretar ordres senzilles que comportin dues o tres accions successives. — Diferenciar les parts principals de les secundàries en contes o relats breus exposats oralment. — Demostrar la comprensió del significat dels determinants de lloc, persona i temps.
2. Expressió oral en situacions comunicatives segons les convencions de la llengua.	— Expressar-se, habitualment, de forma ordenada i amb entonació adequada a les intencions comunicatives. — Utilitzar, de forma correcta, determinants de lloc, persona i temps.
3. Memorització de fets i situacions relacionades amb contextos significatius.	— Explicar ordenadament, amb ajuda d'imatges fixes o mòbils, diferents fets i situacions que succeeixen en el temps i relacionar-los adequadament. — Recordar fets, accions i ambients, relacionats amb les vivències pròpies i en situacions concretes.
3. Adquisició de vocabulari en contextos significatius.	— Recordar i reproduir sistemes senzills d'expressió oral i literària proporcionats pels mitjans de comunicació. — Augmentar el vocabulari referit al camp d'experiència propi.
4. Iniciació al llenguatge escrit.	— Descobrir semblances i diferències formals entre les paraules incorporades al vocabulari propi. — Utilitzar diferents mitjans per a comunicar-se i mostrar familiarització amb el llenguatge gràfic.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals	Objectius terminals
1. Reflexió inicial sobre el llenguatge oral i escrit.	— Reconèixer els elements necessaris en tota comunicació: emissor, receptor, missatge.
	— Adonar-se que mitjançant el llenguatge es pot parlar de persones i objectes que no hi són i de situacions fora de la realitat present.
2. Participació i adequació comunicativa.	— Interessar-se per comprendre el que diuen les altres persones en situacions comunicatives.
	— Tenir interès per prendre la iniciativa en situacions comunicatives senzilles.

Llenguatge plàstic

Procediments	Objectius terminals
1. Percepció sensorial dels elements de l'entorn immediat.	— Manipular objectes i materials i captar totes aquelles impressions possibles mitjançant els sentits.
	— Observar i analitzar algunes característiques d'objectes de l'entorn proper i diferenciar les que són constants de les que canvien.
2. Memorització visual de dades obtingudes per mitjà de l'observació.	— Recordar dades obtingudes mitjançant l'observació global i analítica d'objectes, obres i reproduccions plàstiques.
3. Aplicació de tècniques bàsiques: pintura, dibuix, modelatge, collage, construccions.	— Elaborar formes tenint en compte les orientacions espacials bàsiques conegudes.
	— Representar objectes i situacions partint de l'observació directa o per mitjà de la memòria.
4. Representació subjectiva o objectiva d'elements i situacions viscudes o imaginàries.	— Expressar-se mitjançant la imaginació i la fantasia projectant vivències, emocions i experiències amb espontaneïtat.
	— Realitzar imatges amb intencionalitat comunicativa utilitzant formes personals creativament.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals	Objectius terminals
1. El llenguatge visual i plàstic com a instrument de comunicació.	— Reconèixer el llenguatge visual i plàstic com a instrument d'expressió i comunicació d'experiències viscudes i de situacions reals o imaginàries.
	— Identificar els recursos que ofereix el llenguatge visual i plàstic com a mitjà que serveix per a representar la realitat i la fantasia.
2. Elements bàsics del llenguatge visual i plàstic: línia, forma, color, textura, espai.	— Mostrar coneixements dels elements bàsics del llenguatge visual i plàstic utilitzats en les produccions pròpies i en les dels altres.
	— Diferenciar algunes de les qualitats i aplicacions apropiades de materials i estris per a les produccions visuals i plàstiques en funció de la seva finalitat d'aplicació comunicativa.

Actituds, valors i normes	Objectius terminals
1. Interès i constància en les activitats plàstiques.	— Gaudir d'un ambient estèticament agradable.
2. Valoració de les produccions plàstiques.	— Tenir una actitud activa envers la visualització de produccions artístiques.
	— Apreciar els treballs propis i els dels companys i les companyes.
	— Tenir confiança en les pròpies possibilitats per a la realització de manifestacions plàstiques.

Llenguatge musical

tats del món sonor.	
Procediments	Objectius terminals
1. Percepció i comprensió auditives.	— Diferenciar auditivament silencis, sons i algunes de les qualitats i atributs d'aquests sons produïts per objectes, instruments i la veu.
2. Execució i expressió de qualitats i possibilitats.	— Imitar i reproduir silencis, sons i qualitats del so produïts per objectes, instruments i la veu.
	— Improvisar sons, silencis, cantarelles, ritmes, fent servir objectes, instruments, la veu, el cos i el moviment.
	— Improvisar sons, silencis, etc., a partir d'un determinat suport visual.
Fets, conceptes i sistemes conceptuals	Objectius terminals
	1. Elements i material del llenguatge musical.
	— Conèixer alguns elements i materials propis del llenguatge musical.
	— Identificar les qualitats del so.
Actituds, valors i normes	Objectius terminals
	1. Respecte i sensibilitat per l'expressió musical.
	— Apreciar el sentit lúdic de les activitats musicals.
	— Habituar-se a escoltar amb atenció durant les activitats musicals.
	— Participar en la producció i l'intercanvi de representacions de les qualitats dels sons.

Llenguatge matemàtic

Procediments	Objectius terminals
1. Observació i manipulació d'objectes i materials seleccionats. 2. Relacions qualitatives i quantitatives: — Per similitud o diferència. — Per atributs comuns atenent a categories uni-versals o establertes prèviament. — Per més d'un atribut comú. 3. Comparacions de mides i mesures en objectes manipulables: gran-petit-mitjà, llarg-curt, ample-estret, gruixut-prim, alt-baix, pesat-lleuger. 4. Relacions espacials topològiques.	— Identificar atributs d'un objecte. — Observar i manipular objectes de dimensions i massa diferent. — Observar imatges que representin els mateixos exemples. Comparar atributs. — Relacionar elements a partir d'aspectes qualitius i quantitius en objectes reals i en imatges fixes. — Construir seqüències amb elements (objectes, imatges fixes) atenent a diverses ordres. — Relacionar agrupacions d'elements identificant elements comuns entre una agrupació i l'altra. — Interpretar informacions relatives a algunes relacions qualitatives establertes entre elements gràfics. — Comparar dues o tres agrupacions establint correspondències a partir dels elements que les constitueixen. — Classificar agrupacions per criteris de qualitat trobant-hi relacions de similitud i diferència per més, menys o igual. — Establir un ordre de successió de menys a més, i viceversa, entre grups d'elements. — Comparar materials diferents atenent a llur longitud, superfície, capacitat, massa, per tal d'establir les nocions contrastades comparativament. — Comparar les característiques materials (longitud, superfície, etc.) dels objectes proposats amb les característiques de la seva representació gràfica. — Observar l'orientació dels objectes en l'espai, reconèixer la posició que ocupen i la distància a partir d'un origen o punt de referència. — Reconèixer, de forma visual i tàtil, figures geomètriques senzilles utilitzant materials diversos.

Objectius terminals	
Fets, conceptes i sistemes conceptuals	
1. Els atributs.	— Denominar les nocions bàsiques dels elements relacionades amb l'aspecte qualitatiu i quantitatiu a partir de criteris arbitraris o convencions senzilles.
2. Nocions de mesura: gran-petit-mitjà, llarg-curt, ample-estret, gruixut-prim, alt-baix, pesat-lleuger.	— Identificar les nocions relacionades amb la mesura respecte a un referent. — Seleccionar, segons la magnitud, la unitat de mesura arbitrària o convencional.

3. Nocions bàsiques relacionades amb la geometria.

4. Primeres nocions de l'espai: orientació, organització i direccionalitat.

5. Figures geomètriques: cercle, quadrat, triangle, rectangle. Cossos geomètrics: esfera, cub.

— Dominar i denominar les nocions bàsiques de la topologia (dintre-fora).

— Denominar les nocions d'orientació, organització i direccionalitat en relació amb un mateix o amb un objecte concret.

— Relacionar el concepte de forma o cos geomètric amb els objectes reals o imatges d'objectes observats: «La seva forma és semblant a....».

Actituds, valors i normes

Objectius terminals

1. Valoració dels recursos matemàtics.

— Adonar-se de les possibles aplicacions de la matemàtica en la realitat quotidiana.

Educació Primària

Àrea de Llengua

Objectius terminals

- Comprendre diversos relats, explicacions i argumentacions senzilles amb la presència o l'absència de l'emissor o d'altres elements visuals.
- Identificar la funció que tenen, en una situació oral, els elements no lingüístics.
- Comprendre explicacions de característiques i complexitat diverses, procedents d'emissors diferents i amb suport visual.
- Distingir el valor dels elements no lingüístics que intervenen en una situació de comunicació oral.
- Intervenir en una conversa suggerida per les imatges, sense sortir-se del tema.
- Produir missatges orals (descripció, narració), emprant una dicció i entonació adient al registre de llengua utilitzat a partir de l'observació d'imatges fixes i en moviment.
- Comprendre relats, explicacions, etc., a partir de l'observació d'imatges.
- Executar la fluïdesa verbal mitjançant jocs de base lingüística amb suport àudio-visual i jocs d'agilitat, de memòria, de creativitat, d'enriquiment lèxic.
- Utilitzar diferents mitjans àudio-visuals per a la producció d'activitats d'expressió oral i comunicatives en general.
- Relacionar text-imatge-veu dins de l'entorn.
- Relacionar text-imatge en contes, publicacions il·lustrades, diaporames, sèries de TV, etc.
- Experimentar els recursos lingüístics que generin nou vocabulari a partir de l'observació o de la creació d'imatges.
- Utilitzar els nexes més freqüents per a la comparació d'imatges (més que, menys que, com...).
- Produir, de manera ordenada i coherent, missatges orals (conversa, explicació de fets, de temes, narració de contes) a partir d'imatges fixes o en moviment.
- Dramatitzar contes, històries i altres situacions fictícies a partir de l'observació d'imatges.
- Dramatitzar una història que s'ha vist prèviament en imatges.
- Identificar el monòleg i el diàleg com un tipus d'activitat oral en les pel·lícules i sèries infantils de TV.
- Compondre textos combinant diferents recursos comunicatius: còmic, cartell, auca, etc.
- Relacionar text-imatge-veu en cartells, murals, auques, còmics, diaporames, pel·lícules.
- Distingir els diferents significats d'un mot polisèmic i d'una imatge polisèmica.
- Identificar i utilitzar les famílies lèxiques, el camp semàntic, la sinonímia i l'antononímia a partir de l'observació i classificació d'imatges.
- Respectar els torns de paraula, les idees i les intervencions dels altres.
- Esforçar-se per fer-se entendre.
- Sentir la necessitat de saber escoltar per comprendre, per informar-se i poder participar posteriorment en la conversa.
- Interessar-se per l'ús adequat dels mitjans de comunicació.
- Manifestar sentit crític davant de les produccions orals, escrites i àudio-visuals dels altres.
- Observar atentament i descriure amb detall els continguts d'una imatge i extreure'n, després, les conclusions oportunes.
- Valorar la lectura del text escrit i del missatge àudio-visual com a font de plaer i com a font de coneixement.
- Diferenciar les funcions de les imatges: entretenir, fruitir, informar, donar coneixements, etc. Comparar-les amb les funcions del text.
- Distingir entre diferents missatges televisius: publicitat, informació, entreteniment.
- Interessar-se per les manifestacions literàries i àudio-visuals.
- Prendre una actitud crítica raonada davant de les comunicacions en les quals l'alumne fa de receptor.
- Reconèixer i interpretar els missatges sonors, visuals i gestuals que acompanyen els missatges orals i assenyalar la relació que s'hi estableix.
- Reconèixer la idea fonamental i les idees secundàries en un relat escrit i en una relat àudio-visual.
- Redactar textos escrits de tipologia diversa que puguin relacionar-se amb imatges i rodolí de les auques, globus i text de suport del còmic, eslògan i text d'ancoratge en la publicitat, text del guió cinematogràfic o videogràfic, etc.
- Expressar per escrit un relat verbal o icònic seguint les parts fonamentals d'una història (presentació, nus, desenllaç).

— Descriure llocs, objectes i personatges utilitzant recursos descriptius adients a cada cas i paraula escrita (descripció literària), planificació (descripció icònica).

— Utilitzar diferents tipus de registres i codis comunicatius en les produccions escrites i avisos, anuncis, notícies periodístiques, fotografies, etc.

— Identificar els elements lingüístics i no lingüístics que intervenen en les produccions dels mitjans de comunicació.

— Reconèixer l'estructura de diferents tipus de missatges àudio-visuals.

— Descobrir els diferents significats que es poden atribuir a una mateixa imatge.

— Descobrir les possibilitats d'interacció amb el text escrit (conte, relat d'aventures, teatre interactiu) i comparar-ho amb la interacció que es produeix en els videojocs.

— Establir relacions diferents entre les imatges i el text que les poden acompanyar.

— Saber crear una història mitjançant la producció d'imatges seqüenciades utilitzant diferents tècniques.

— Conèixer les tècniques que configuren el llençatge de l'auca, el fotomuntatge o el cartell publicitari i saber-les utilitzar com a mitjà d'expressió i comunicació.

Continguts

Procediments

Expressió i comprensió oral

— Comprensió d'ordres, relats i explicacions senzilles amb suport visual.

— Explicació de fets i vivències a partir d'imatges o amb suport visual.

— Descripció i classificació d'imatges.

— Organització de torns de converses en l'observació d'imatges fixes i en moviment.

— Creació d'endevinalles per tal d'associar la part d'una imatge amb el seu conjunt corresponent (del pla de detall al pla general).

— Execució de jocs lingüístics de memòria i agilitat a partir de la descripció d'imatges i de la comunicació i expressió amb imatges.

— Dramatització de situacions quotidianes a partir de l'observació d'imatges.

— Execució de jocs lingüístics d'associació soimatge (so-grafia).

— Exposició ordenada dels elements observats

en les imatges. Enumeració del que veiem i deducció posterior del que vol dir.

— Exposició ordenada d'un procés observat mitjançant una seqüència d'imatges.

— Narració de contes i històries inventades o conegudes a partir de l'observació d'imatges o de la creació d'imatges, seguint un fil argumental i un ordre en l'exposició.

— Descripció oral d'una realitat vista des de diferents distàncies.

— Comprensió oral de seqüències d'imatges.

— Utilització de diferents mitjans àudio-visuals per a la producció d'activitats d'expressió oral.

— Conversa amb plantejaments diferents induïda per les imatges.

— Audició i comprensió oral de diferents bandes sonores.

— Associació banda-sonora gènere de ficció.

— Audició d'informacions emeses per la ràdio. Comparació de la informació escrita (premsa), escoltada (ràdio), visual (televisió, vídeo).

Lèxic

— Utilització dels adjectius convenients per a establir comparacions entre imatges (gran, petit, etc.) i l'objecte real que representen.

— Utilització de nexes per a la comparació entre l'objecte real i la imatge que el representa (més que, menys que, etc.).

— Utilització correcta del vocabulari que es desprèn de l'observació i classificació d'imatges.

— Identificació i utilització del lèxic relacionat amb la situació espacial dels objectes i de les imatges que els representen (a dalt, a baix, davant, darrera...).

— Ampliació del lèxic relacionat amb les formes i els colors de les imatges observades. Utilització d'adjectius adequats.

— Identificació de mots polisèmics i d'imatges polisèmiques.

— Identificació d'imatges sinònimes i antònimes.

— Classificació d'imatges segons el camp semàntic i les famílies lèxiques, derivació.

— Utilització d'adjectius adequats a una banda sonora.

— Ampliació del lèxic, comparació i nexes.

— Ús de locucions i frases.

— Identificació del sentit real i figurat.

— Comparació i metàfora literària i visual.

— Descripció literària. Utilització d'adjectius per a matisar colors, formes, etc.

Comprensió i expressió escrita

— Reconeixement del missatge global d'un missatge àudio-visual.

— Reconeixement dels elements fonamentals d'una història vista en imatges: què passa? A on passa? A qui passa?

— Descripció escrita d'una realitat vista des de diferents distàncies (del pla general al pla de detall).

— Creació d'històries que possibilitin una seqüenciació dels esdeveniments.

— Ordenació dels fets en plantejament, nus, desenllaç.

— Aplicació de tècniques de rescriptura de textos breus a partir d'imatges.

— Execució de jocs lingüístics de rescriptura i creació amb suport visual.

— Reconeixement i utilització dels elements fonamentals que constitueixen l'auca.

— Producció de rodolins.

— Introducció a l'elaboració d'un guió àudio-visual.

— Producció de textos a partir de l'audició d'una banda sonora.

— Reconeixement i utilització dels elements fonamentals del llenguatge del còmic.

— Lectura expressiva de còmics.

— Descripció d'elements: relació entre la descripció literària i la planificació.

— El diàleg directe dels personatges del còmic i ús de diferents tipus de frases i la seva puntuació (exclamatives, interrogatives, etc.).

— Iniciació a la lectura dels elements fonamentals d'un film i/o d'una sèrie televisiva.

— Descobriment del tema central d'una història en imatges.

— Descobriment de l'argument.

— Anàlisi dels personatges d'un text: protagonista, antagonista, personatges d'un film.

— Tipologia dels personatges: els bons, els dolents.

— Els personatges dels contes i els personatges de les pel·lícules d'aventures.

— Diàleg directe dels personatges, ús de diferents tipus de diàlegs i la seva puntuació.

— Estructuració del relat escrit: el conte tradicional (temes i arguments, ordenació dels fets i tipologia dels personatges).

— Lectura de relats d'aventures. Observació de les seves característiques.

— Comparació entre el relat d'aventures literari, còmic, cinema i videojoc.

— Identificació dels elements el·líptics d'una frase, d'un còmic, d'un film.

— Producció de textos creatius amb diferents funcions segons el mitjà àudio-visual: cartell, foto-novel·la, còmic, guió per a producció en vídeo.

— Transformació d'un mateix missatge d'acord amb les diferents situacions comunicatives.

— Elaboració d'eslògans publicitaris seguint unes pautes: missatge clar, breu, que cridi l'atenció.

— Producció de narracions, descripcions, exposició de temes i dramatitzacions amb suport visual i/o a partir de suport àudio-visual.

— Producció de cartes. Descobriment de l'estructura. Comparació amb l'estructura i la producció de la videocarta.

— Ús de recursos per a la comprensió i expressió: diccionaris, documents escrits i documents àudio-visuals de consulta i informació.

Gramàtica

— Ús de diferents tipus de frases: enunciativa, interrogativa, exclamativa, imperativa.

— Utilització de noms, verbs i adjectius adequats a les imatges proposades.

— Ús i conjugació verbal: verbs de moviment i acció.

— Diàleg directe de personatges i ús correcte dels signes de puntuació.

— Ús de diferents tipus de frases i la seva puntuació.

Relació imatge-text

— Creació i utilització de diferents codis comunicatius.

— Combinació de diversos recursos comunicatius: cartells, murals, auques, còmics, diapositives, transparències.

— Elaboració d'un guió per a un muntatge àudio-visual. Diferenciació del que es veu i el que s'escolta.

— Reconeixement de la funció del text en el còmic i la seva relació amb la imatge: onomatopeies, globus i tipus de globus, text de suport, etc.

— Característiques de l'eslògan en el cartell publicitari: brevetat, originalitat, polisèmia, etc.

- Característiques i funcions del text informatiu en el cartell publicitari.

- Transcripció d'un text descriptiu en imatges seqüenciades i planificades.

- Adaptació d'un text literari en imatges fotogràfiques.

- Resum de les idees principals d'un text per a la seva adaptació en guió àudio-visual.

- Combinació de diversos recursos comunicatius per a la producció o l'obtenció d'informació: diari, fotografia, revistes.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Llengua oral

- Elements no lingüístics: missatges sonors, gestuals i visuals.

- Els registres d'ús adequats a situacions comunicatives quotidianes.

- Factors que intervenen en una situació comunicativa: emissor, receptor, funcionalitat i context.

- Tipus de missatges orals formals i informals: conversa, exposició, debat, dramatització, etc.

Llengua escrita

- Diferents tipologies de textos.

- La significació i els registres d'ús d'un text escrit.

- Elements de la llengua escrita.

- Les tècniques de l'expressió escrita.

- El text escrit com a mitjà de comunicació i informació.

- Tècniques d'expressió escrita.

- Llenguatge de la imatge: còmic, publicitat, mitjans àudio-visuals.

Lèxic

- Contingut semàntic de paraules conegudes.

- Les relacions dels mots per la seva forma, pel seu significat i formació de paraules noves.

Gramàtica

- El sentit dels missatges. Paràgraf. Frases.

- Les categories: article, nom, adverb, verb, pronom.

- Tipus de frases: enunciativa, interrogativa i exclamativa. Les interjeccions.

- Ús de connectors per a precisar una idea.

- Ús del verb.

Actituds, valors i normes

- Interès per participar i fer-se entendre en missatges orals amb argumentacions.

- Esforçar-se en l'audició atenta.

- Participació i interès pel joc lingüístic.

- Constància en l'audició atenta com a mitjà per a la comunicació.

- Predisposició activa davant de les produccions orals i escrites i d'altres mitjans de comunicació.

- Sentit crític davant de les produccions senzilles orals, escrites i àudio-visuals.

- Interès per les manifestacions literàries.

- Valoració de la lectura com a font de plaer i coneixement.

- Valoració del text escrit com a instrument de comunicació i font d'informació.

- Interès per ampliar el vocabulari i conèixer el significat de les paraules com a font d'enriquiment.

Àrea d'Educació artística: visual i plàstica

Objectius terminals

Educació sensorial

— Mostrar predisposició a observar atentament una realitat determinada, fent ús de la memòria visual.

— Dominar conceptes, mitjans i recursos expressius que posin de manifest les capacitats de percepció, organització de l'espai i representació de formes.

— Utilitzar el llenguatge visual i plàstic com a mitjà per expressar les vivències de manera autònoma i creativa.

— Establir relacions de forma, color, textura..., entre formes i imatges a l'abast.

— Descriure les relacions espacials projectives a partir de la visualització de conjunts.

— Diferenciar entre ombres pròpies i ombres projectades.

— Apreciar l'ombra com un element variant de la percepció de les formes.

— Mostrar una clara disposició a observar atentament el món visual.

— Ser conscient dels missatges visuals presents en l'ambient.

— Descobrir la llum com a element que permet veure les formes.

— Copsar en les formes de l'espai el contrast entre llum i ombra.

— Detectar les relacions entre la forma real i les seves imatges o formes representades.

— Interpretar, mitjançant el llenguatge visual-plàstic, informacions rebudes a partir d'altres llenguatges (oral, escrit, gestual, musical).

Llenguatge visual i plàstic

— Relacionar objectes tenint en compte els elements visuals.

— Representar una realitat observada des de diferents punts de vista, de forma mimètica.

— Representar una acció completa amb imatges seqüenciades.

— Identificar en composicions diverses (murals, il·lustracions, cartells, reproduccions d'obres d'art, especialment els que fan referència a la cultura catalana) els elements plàstics treballats anteriorment.

— Diferenciar tipus d'imatges, a partir de la narrativa de les formes que contenen, i fer-ne la lectura: figuratives/no figuratives, dinàmiques/estàtiques, geomètriques/no geomètriques, etc.

— Descobrir les manifestacions culturals, tant les populars com els fets artístics, especialment les que fan referència a la cultura catalana.

— Mostrar-se sensible envers el món de l'art i de la imatge.

— Analitzar, de manera reflexiva, missatges senzills a l'abast, en què la imatge sigui l'element dominant (cartell, tanques publicitàries, espots televisius, etc.).

— Utilitzar el llenguatge visual i plàstic com a mitjà per a expressar les vivències de manera autònoma i creativa.

— Diferenciar formes bidimensionals (planes) i tridimensionals (volumètriques).

— Analitzar els elements plàstics en les imatges mòbils (TV, cinema) per tal d'obtenir-ne una millor informació.

— Representar, a partir de la memorització, la figura humana des de diferents punts de vista, iniciant-se en la producció del moviment.

— Mostrar predisposició a observar per aconseguir memòria visual.

— Recrear-se amb els aspectes lúdics que es poden desprendre de les manipulacions i recerques plàstiques.

— Representar els diferents graus d'iconicitat.

— Relacionar els diferents elements visuals que intervenen en un missatge i que condicionen el seu significat.

— Analitzar una imatge relacionant-la amb la funció que compleix.

— Connectar amb els diferents sectors comunicatius que té la cultura per a expressar-se mitjançant imatges (publicitat, cinema, TV).

Continguts

Procediments

Exploració sensorial: percepció

— Observació directa a partir de la vista i el tacte de la forma, els colors i la textura dels objectes proposats.

— Captació intuïtiva del missatge que ens donen les imatges.

— Exploració sensorial de materials, objectes, imatges.

— Observació directa d'objectes vistos des de diferents angles de visió.

— Percepció visual dels canvis que es produeixen segons el lloc des d'on es mira.

— Observació d'imatges fixes que representin objectes d'ús quotidià vistes des de diferents angles de visió.

— Diferenciació entre la imatge observada i l'objecte real.

— Diferenciació entre imatges en moviment i la realitat que representen.

— Observació d'una imatge copsant-ne la globalitat.

— Descripció de les diferents formes observades en la imatge i possibles relacions.

— Identificació d'un aspecte parcialitzat d'una imatge i associació amb la seva imatge global corresponent.

— Selecció de les parts d'un conjunt en funció d'una intencionalitat.

— Observació d'una imatge copsant-ne les formes, els colors, el volum, la llum i les ombres.

— Lectura d'imatges: estructura interna. Anàlisi d'elements.

— Percepció de la imatge seqüenciada: l'espai i el temps en l'expressió d'un procés. Ordenació d'imatges en el temps.

— Relació d'imatges amb sons. Observació directa a partir de la vista i l'oïda.

— Captació del contrast entre llum i ombra en les formes de l'espai.

— Diferenciació entre ombres pròpies i ombres projectades.

— Observació de diversos significats que pot tenir una mateixa imatge.

— Diferenciació del tipus d'imatges a partir de la narrativa de les formes que contenen i fer-ne la lectura.

— Identificació dels elements plàstics en composicions diverses (murals, cartells, obres d'art, anuncis, etc.).

— Anàlisi de missatges: el codi visual.

Estructura del llenguatge

— Relació i associació dels objectes per les seves formes i colors.

— Aplicació de la memòria visual en la representació de les formes observades.

— Ús de les noves tecnologies com a mitjà de comunicació i expressió.

— Establiment de relacions entre la forma real i les seves imatges o formes representades.

— Relació i diferenciació entre els diferents elements visuals que intervenen en un missatge i que condicionen el seu significat (planificació, angles de visió, etc.).

— Connexió amb els diferents sectors comunicatius que té la cultura per a expressar-se mitjançant les imatges: el còmic.

— Anàlisi de les diferents funcions d'una imatge.

— Apreciació en una composició senzilla pictòrica, publicitària, etc., del valor comunicatiu, emotiu, simbòlic del color.

— Comentari d'una obra en funció de criteris d'evidència interna (pròpis de l'obra) i de criteris d'evidència externa (apreciació personal raonada).

— Ús dels elements del llenguatge visual-plàstic d'acord amb l'ús del missatge, comunicació, etc.

— Connexió amb els diferents sectors comunicatius que té la cultura per expressar-se amb imatges: auka, fotomuntatge, muntatge àudio-visual, còmic, cinema i televisió.

— Funcions de la imatge.

— Interpretació, mitjançant el llenguatge visual, de les informacions rebudes a partir d'altres llenguatges.

Expressió gràfica

— Representació de formes a partir de l'observació natural d'objectes.

— Experimentació de les tècniques plàstiques: dibuix, pintura, modelatge.

— Representació gràfica d'objectes del natural des de diferents punts de vista (des de dalt, des de baix, etc.).

— Representació gràfica d'imatges parcialitzades (dibuix, foto, transparència).

— Experimentació de les tècniques plàstiques com a mitjà d'expressió (dibuix, pintura, modelatge, etc.).

— Representació d'una realitat determinada a partir de la perspectiva frontal i adquisició de la consciència de pla.

— Representació de composicions en fotomuntatges a partir dels conceptes de simetria i buscant l'equilibri de les formes que la configuren.

— Experimentació amb la llum com a element definidor del volum dels cossos.

— Manipulació d'eines i instruments propis de cada tècnica.

- Ús del codi visual per a la composició.
- Representació dels diferents graus d'iconicitat d'una imatge.
- Introducció als principis fotogràfics i elaboració de fotogrames, càmera fosca i càmera habitual.
- Introducció a la utilització de la videocàmera.

Llenguatge visual i plàstic

- La seqüenciació d'imatges.
- El llenguatge plàstic com a mitjà de coneixement i d'expressió.
- Tipus de comunicació visual.
- Tipus de formes: descriptives, geomètriques, etc. El color. La composició tonal i simètrica. L'estructura.
- Instruments i tècniques com a elements de la comunicació i de l'expressió.
- La cultura de la imatge. Sectors comunicatius.
- El missatge i el seu significat: els signes, els símbols, els codis visuals.

Expressió gràfico-plàstica

- Instruments i tècniques com a elements de la comunicació i expressió.
- Manipulació d'imatges: efectes expressius.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Educació sensorial i estructuració de la imatge

- L'entorn com a mitjà d'informació. La percepció del món visual a través dels sentits.
- Forma i imatge. Figura i fons.
- El punt de vista.

Llenguatge visual i plàstic

- El llenguatge visual-plàstic: la forma, el color, la composició i la imatge.
- Elements de relació: estructura, proporcionalitat, equilibri i moviment.
- El missatge visual i el seu significat: signes, símbols i codis visuals.
- La cultura de la imatge. Sectors comunicatius.

Expressió gràfico-plàstica

- Instruments, tècniques i materials com a elements de comunicació i expressió.
- Principals manifestacions de l'art català i universal: significat cultural, funció comunicativa, valors estètics.

Actituds, valors i normes

- Manifestació de curiositat per observar.
- Predisposició vers el món de la imatge.
- Sensibilitat vers els fenòmens estètics.
- Manifestació d'actituds reflexives, analítiques i receptives.
- Apreciació del món de l'art i de la imatge.
- Apreciació sensible de l'entorn.
- Sensibilització pels missatges visuals presents a l'ambient.

Àrea de Coneixement del medi: social i cultural

Objectius terminals

— Utilitzar diverses fonts d'informació per a obtenir allò que ens interessa, expressant els resultats mitjançant diversos llenguatges.

— Orientar-se en l'espai a partir del cos o d'altres punts referencials de l'entorn.

— Utilitzar fotoplànols i fotografies aèries obliqües per a treballar diferents elements d'un paisatge o territori.

— Situar diversos objectes, làmines o documents històrics senzills en una successió correcta.

— Conèixer i utilitzar diferents tipus de fonts bàsiques d'informació històrica: bibliogràfiques, gràfico-documentals, orals.

— Utilitzar la documentació a l'abast de l'entorn per a realitzar diferents experiències sobre el temps i la història.

— Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequades en funció del problema a resoldre o tema a treballar.

— Seleccionar informació dels mitjans de comunicació a fi d'obtenir dades sobre un tema concret.

— Recollir informació a partir del treball de camp, visites a museus, gravats, cartografia, pel·lícules, vídeos, fotografies, etc.

— Manejar aparells senzills: càmera fotogràfica, aparell enregistrator, càmera de vídeo.

— Confeccionar murals sobre un tema seguint una pauta de treball.

— Elaborar auques i còmics que resumeixin un tema tractat, utilitzant correctament aquests llenguatges.

— Reconèixer i visualitzar en fotografies, diapositives, pel·lícules, els paisatges naturals que, per diferents raons, han esdevingut simbòlics per als catalans.

— Identificar obres artístiques significatives de Catalunya al llarg del temps i diferents camps.

— Conèixer el paper dels mitjans de comunicació interpersonal i les noves tecnologies com a factors del desplaçament cultural actual.

— Identificar els principals mitjans de comunicació de masses i quines són les seves característiques.

— Reconèixer les principals característiques dels mitjans de comunicació de diversos temps i

llocs en relació amb la tipologia i tecnologia, les funcions i les activitats socio-econòmiques.

— Identificar objectes representats des de diferents punts de vista no usuals.

— Dibuixar un mateix objecte des de diferents punts de vista.

— Utilitzar jocs d'ordinador que operin amb perspectives perpendiculars i obliqües, i que actuïn en diferents direccions de moviment. Usar jocs d'ordinador o programes de vídeo sobre temes històrics.

— Dibuixar i identificar un pla general, ressaltant-ne, d'aquest, un pla mitjà, i posteriorment, d'aquest, un primer pla.

— Situar determinades escenes en el passat, en el present i en el futur.

— Classificar i ordenar conjunts d'imatges sobre l'evolució d'un producte, objecte, etc.

— Classificar i ordenar diferents imatges senzilles i clares referents a distintes èpoques històriques.

— Observar i comparar dues imatges o més que reproduïxin un mateix espai en diferents estacions de l'any i/o en diferents èpoques.

— Seleccionar les fonts d'informació adequades per tal d'obtenir la informació sol·licitada.

— Distingir entre diferents qualitats i distintes marques per a un mateix tipus de producte.

— Aproximar la importància de les noves tecnologies de comunicació de masses respecte als processos econòmics: promoció, publicitat.

— Identificar situacions de simultaneïtat entre fets o processos històrics a través de l'observació d'imatges.

— Establir la successió de situacions en un fet o procés o entre fets i processos històrics.

— Establir, a partir de fets o situacions històriques senzilles, aspectes de continuïtat i canvi.

— Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequades en funció del problema a resoldre o tema a treballar.

— Seleccionar informació dels mitjans de comunicació a fi d'obtenir dades sobre el tema concret.

— Identificar els principals mitjans de comunicació de masses i veure quines són les seves característiques.

— Observar la influència que exerceixen els mitjans de comunicació en la nostra manera de pensar, de viure (vestit, menjars, modes, gustos, idees).

Continguts

Procediments

- Observació sistemàtica de la realitat mitjançant els sentits. Diferenciació entre imatge i realitat.
- Establiment de relacions entre dades recollides (associació, comparació, classificació).
- Identificació de situacions de canvi i de successió a partir de la pròpia persona.
- Identificació de fonts d'informació bàsiques per a obtenir dades.
- Ús de la narració i descripció per a expressar fets, situacions i informacions.
- Aplicació de les nocions projectives en la identificació d'objectes segons s'observin des de dalt, des de baix, de costat, davant, darrera, i indicar les direccions.
- Interpretació i representació de l'espai. Observació d'objectes des de més lluny, des de prop (plans generals, plans de detall, primers plans).
- Identificació de fonts d'informació àudio-visuals bàsiques.
- Establiment de relacions entre dades recollides (associació, comparació, classificació d'imatges).
- Reproducció de maquetes que representin espais immediats.
- Dades d'identificació personal en relació amb un mateix i amb els espais on es desenvolupa la vida quotidiana. Reconstrucció de la història personal, familiar o barri a partir de documents àudio-visuals i de les evidències.
- Observació de fotografies i diapositives de paisatges a fi d'identificar elements, formes, sons, colors, etc.
- Identificació de situacions de canvi, el pas del temps, envelliment i transformació a través de l'observació de fotografies que reproduïxin un mateix espai en diferents estacions de l'any, o en diferents anys.
- Ús de nocions relacionades amb les categories de successió i simultaneïtat a partir de l'observació i producció d'imatges.
- Ús de la narració amb imatges i descripció d'imatges per a expressar fets, situacions, informacions.
- Identificació dels principals tipus de fonts d'informació directes i indirectes.
- Identificació de fonts d'informació àudio-visuals bàsiques (cinema, TV, vídeo, ràdio).
- El so com a font d'informació.
- Utilització de fonts senzilles d'informació directa i indirecta: observació i consulta de documents, observació i consulta de fotografies, visualització de reportatges.
- Ús de l'auca i del còmic com a font d'informació.
- Processament de les informacions i comparació d'aquestes amb la pròpia experiència.
- Identificació de relacions causa-efecte en una imatge fixa. Reconeixement de la causa o causes de successos de la vida quotidiana i deducció de les conseqüències que se'n desprenen.
- Classificació i ordenació de diferents imatges senzilles referents a diverses èpoques històriques.
- Observació i consulta de fotografies, dibuixos i material fotogràfic en general.
- Confecció d'un arxiu propi o col·lectiu de cartells classificats per temes, funcions, etc.
- Aproximació a l'escala. Identificació d'un primer pla, pla mitjà i pla general. Comparació de fotografies ampliades o reduïdes a mides diferents.
- Identificació de processos de successió, sèries lògiques i canvis en l'evolució de determinats productes, persones, etc., mitjançant imatges fixes i en moviment.
- Creació d'auques que reproduïxin processos (com es fa el pa, d'on surt la llet, etc.).
- Observació d'auques antigues que expliquin les característiques dels oficis artesanals. Producció d'auques que reproduïxin els oficis actuals. Llegendes, poemes, auques sobre diferents fets de la història de Catalunya.
- Confecció de dibuixos i fotos sobre paisatges o l'entorn discriminant-ne els elements importants.
- Reconeixement de determinats elements d'un paisatge a partir de l'observació de dibuixos o fotografies.
- Reconeixement i utilització de símbols, grafismes, logotips que representin llocs o serveis que han d'aparèixer en un cartell.
- Confecció de cartells que reproduïxin plànols, itineraris, etc., del barri o d'una localitat.
- El cartell publicitari com a font d'informació i com a transmissor d'uns valors.
- Expressió de les conclusions d'una investigació mitjançant la realització d'auques, còmics, muntatge àudio-visual, cartells, enregistrament d'un reportatge senzill en vídeo.

— Simulació, dramatització de fets i esdeveniments històrics mitjançant la realització d'una fotonovel·la.

— Utilització de diferents tipus de fonts d'informació indirectes. Ús de la fotografia, el cartell o la diapositiva per a conèixer realitats o fenòmens llunyans en el temps i/o en l'espai.

— Ús de la imatge fixa (fotografia, diapositiva) per a conèixer les manifestacions artístiques.

— Utilització de tècniques de registre senzilles per a obtenir informació.

— Establiment de relacions i comparacions entre dades obtingudes a partir d'informacions diverses.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

La pròpia identitat

— Dades d'identificació personal en relació amb si mateix i amb els espais on es desenvolupa la vida quotidiana.

- Similituds i diferències de la pròpia persona respecte als altres.

- L'organització de la vida familiar social i els espais on es desenvolupa.

— Processos i transformacions del propi cos.

El medi físic, paisatges i sistemes humans

— Els sistemes naturals i els seus elements.

— Els sistemes humans i els seus components. Característiques morfològiques i funcionals dels elements que integren el carrer, barri, etc.

— Els paisatges humanitzats: rurals, industrials, urbans.

— La transformació del paisatge a través del temps i de la història.

— Paisatges naturals a Catalunya. Protecció i destrucció del paisatge natural i del medi ambient.

El medi econòmic i social

— Organització de la vida social i el treball.

— Els mitjans de comunicació. Sistemes i serveis de comunicació interpersonal.

El medi polític i cultural

— La creació artística i cultural. El patrimoni històrico-artístic de Catalunya.

El medi històric

— Llegendes, poemes i cançons sobre diferents fets de la història de Catalunya.

— Els paisatges com a testimoni del passat.

— La vida i el treball en altres temps.

Actituds, valors i normes

— Interès per obtenir informacions precises.

— Valoració del patrimoni històrico-artístic.

— Afany de saber, d'interrogar-se i d'investigar la realitat que ens envolta.

Àrea de Coneixement del medi: natural

Objectius terminals

— Habituar-se a la recollida d'informació de les situacions viscudes, llibres, documents àudio-visuals.

— Establir generalitzacions i constatar que criteris diferents de classificació donen lloc a particions diferents, o que diferents punts de mira poden donar lloc a descripcions diferents d'un mateix canvi.

— Fer col·leccions d'imatges segons criteris establerts.

— Examinar els canvis que es produeixen com a conseqüència d'un fenomen o d'un procés, utilitzant suport àudio-visual.

— Examinar les característiques dels objectes o dels éssers vius a través de fotografies, dibuixos, pel·lícules, etc.

— Anotar ordenadament les dades proporcionades per a l'observació.

— Aplicar criteris establerts per a classificar.

— Descriure les informacions rebudes, utilitzant esquemes, cartells, fotografies, etc.

— Registrar i representar amb dibuixos o gràfics senzills, o fotografies, el procés d'un experiment.

— Treure informació de les explicacions que re-bem dels llibres, dels documents àudio-visuals o noves tecnologies de la informació.

— Adonar-se que hi ha objectes transparents, translúcids i opacs a la llum.

— Reconèixer que els sons, i en especial la veu, es poden diferenciar per la seva intensitat, to i timbre.

— Expressar oralment les situacions viscudes i la informació proporcionada pels mitjans àudio-visuals o les noves tecnologies de la informació.

— Reconèixer la gran diversitat d'objectes que ens envolten i la varietat de la seva composició, tant els objectes del nostre entorn com d'altres, mitjançant suport visual.

— Identificar algunes propietats dels objectes: propietats sensorials i d'altres fàcilment observables.

— Identificar en el nostre entorn diferents fonts de llum i de so.

— Observar i comprovar que la intercepció de la llum per algun objecte provoca ombres.

— Mostrar interès per conèixer les aplicacions pràctiques de les coses que s'han après.

— Realitzar observacions sistemàtiques, relacionar-les, classificar-les, extreure'n dades i esquematisar-les.

— Distingir entre esdeveniments segurs i aleatoris a partir de situacions concretes.

Continguts

Procediments

— Examen i observació directa, mitjançant els sentits, d'objectes, apreciand-ne les característiques externes (color, volum, forma, etc.).

— Descripció oral intuïtiva dels objectes proposats.

— Comparació de dades observades entre els diferents objectes.

— Classificació d'objectes segons la mida, el tacte, el color, l'olfacte, la sonoritat.

— Reproducció oral de les observacions fent ús del vocabulari adequat.

— Observació indirecta de les característiques externes dels objectes i éssers vius mitjançant recursos tecnològics àudio-visuals. Comparació amb els objectes i éssers vius reals.

— Selecció d'informacions a partir de fotografies o d'altres mitjans àudio-visuals:

- Diversitat de les coses que ens envolten. Diversitat de materials i objectes.

- Propietats dels objectes per mitjà de la percepció sensorial (vista, tacte, oïda).

— Identificació de fonts d'informació bàsiques per a obtenir dades.

— Establiment de relacions (associació, comparació, classificació d'imatges).

— Descripció oral i gràfica d'éssers, fets i fenòmens observats.

— Observació de parts d'objectes o éssers vius a través del microscopi i de la fotografia macroscòpica.

— Ordenació i classificació d'imatges que representin objectes o éssers vius observats com a resultat de l'observació i comparació.

— Descripció d'imatges en moviment que proporcionin informació (TV, vídeo, cinema).

— Observació directa de fenòmens i canvis naturals que es produeixen a l'entorn.

— Classificació d'imatges animals segons diferents criteris. Creació d'un arxiu d'imatges.

— Expressió en imatges seqüenciades (auca, còmic, etc.), dels processos en els éssers vius (cicles vitals).

— Observació d'imatges que exemplifiquin canvis d'estat (cicle de l'aigua).

— Representació plàstica, gràfica i verbal d'observacions i experiments realitzats fent ús de tècniques adients.

— Identificació i control d'algunes variables que intervenen en els canvis d'objectes, éssers o fenòmens.

— Aplicació de conceptes apresos en situacions quotidianes.

— Reproducció verbal i icònica (foto, mitjans àudio-visuals, vídeo).

— Reproducció verbal d'idees, observacions i experiències realitzades fent ús del vocabulari científic elemental.

— Observació del comportament de la llum davant d'objectes opacs, translúcids i transparents. Iniciació als principis fotogràfics.

— Observar la intensitat, to i timbre de les veus.

— Utilització i lectura de còmics que exemplifiquin determinats processos: vida d'animals, etc.

— Observació indirecta de fenòmens i canvis mitjançant cartells publicitaris institucionals i d'espots publicitaris televisius que facin referència a campanyes per a la salut, la protecció dels animals, la prevenció d'incendis, etc.

— Creació de cartells i espots sobre aspectes relacionats amb el respecte a l'entorn, el medi, temes de salut, etc.

— Observació de fenòmens, canvis, etc., mitjançant la visualització de programes de TV i de vídeos temàtics.

— Utilització de diferents tipus de fonts d'informació indirectes. Ús de la fotografia, la diapositiva i la imatge en moviment per a conèixer realitats o fenòmens llunyans en el temps i/o en l'espai.

— Recollida d'informació de diverses fonts: diaris o fotografies relacionats amb temes d'interès.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Diversitat de les coses que ens envolten

— Diversitat de materials i objectes.

— Diversitat d'organismes.

— Diversitat d'entorns físics.

Canvis que es produeixen en nosaltres i en el nostre entorn

— Canvis de propietat dels objectes.

— Canvis i temps.

— Els processos dels éssers vius.

— Dinàmica de la terra: efectes observables.

Relacions que s'estableixen entre éssers vius i medi

— Òrgans i fenòmens que permeten a l'ésser humà establir relacions i sentits i percepció, orientació, posició, llum i so.

— Interrelacions ecològiques.

— Efectes en la intervenció dels éssers vius en el medi.

Relacions home-tècnica i societat

— Eines, mecanismes o dispositius que permeten traslladar-se i comunicar-se en la vida quotidiana.

— L'espècie humana com a agent transformador del paisatge: la gestió de l'aigua, els residus i l'activitat humana.

— Conservació de la natura.

— La tecnologia de la informació (perspectiva històrica, la revolució de les telecomunicacions, del llibre als suports òptics).

Actituds, valors i normes

— Interès pels processos científics.

— Rigor en el tractament de la informació i comunicació, utilitzant els instruments apropiats.

— Respecte per la ciència.

Àrea de Matemàtiques

Objectius terminals

— Valorar les matemàtiques com a element útil per a comprendre el món que ens envolta i actuar sobre el nostre entorn immediat.

— Utilitzar els llenguatges verbal, visual i simbòlic per a representar i comunicar situacions i experiències reals o simbòliques i també interpretar-les.

— Abstreure per inducció conceptes i relacions matemàtiques, a partir de reconèixer semblances i diferències entre un conjunt de situacions viscudes, captant allò que es manté i allò que canvia en una situació sobre la qual es fan modificacions.

— Percebre les figures i les relacions suggerides pels objectes i moviments i elaborar-ne models (construccions, dibuixos, etc.) on fer observacions i recerca de propietats geomètriques.

— Analitzar i interpretar models geomètrics com a representacions de regions concretes de l'espai real.

— Utilitzar les matemàtiques que coneix per a provar de resoldre problemes i situacions diverses, triant, d'entre els recursos que té, el que consideri més adient i explicar-ne l'elecció.

— Ser curiós per descobrir les regles de joc matemàtic, esforçar-se a respectar-les, valorar les estratègies personals i interessar-se per les que usen els companys i les companyes.

— Reconèixer els fenòmens i algorismes que es realitzen seguint un ordre (lògic, temporal, espacial), al llarg d'un procés i seqüenciar-los fent-ne parts i expressar-ne les relacions (causa-efecte, abans-després, etc.).

— Aplicar a situacions reals i altres matèries els coneixements matemàtics, reconeixent analogies en situacions diverses.

— Identificar i expressar els conceptes i relacions matemàtiques implicades en una situació concreta que ja han estudiat.

— Predir el resultat d'una situació problemàtica raonant els passos intermedis del procés que s'ha seguit.

Continguts

Procediments

Observació, manipulació i experimentació

— Observació de polígons, cercles i cossos i relació amb formes de la vida real.

— Recollida de dades de la realitat i la seva anotació qualitativa i quantitativa.

— Observació i reconeixement dels atributs (qualitatius, quantitatius, geomètrics) que tenen els elements i les col·leccions.

— Diferenciació entre els atributs observats en els objectes i els que es desprenen de la seva representació gràfica.

Relacions i comparacions

— Relacions d'imatges segons les semblances i les diferències.

— Determinació d'atributs, enumeració dels elements, identificació de semblances i diferències entre els elements d'un conjunt a partir de l'observació i creació d'imatges.

— Ordenació, agrupació i classificació d'imatges segons semblances i diferències o a partir de criteris que expressin relacions entre elements.

— Agrupació d'imatges que tenen un sol atribut, més d'un atribut, etc.

— Seriació i reconeixement i construcció de sèries. Inclusió de subcol·leccions en una col·lecció més àmplia.

— Ordenació de figures geomètriques planes segons criteris diversos: nombre de costats, angles, etc.

Utilització de llenguatges matemàtics

— Coneixement i ús dels codis i vocabulari matemàtic (xifres, signes, unitats de mesura, etc.).

— Expressió de relacions, fets i accions propis de les matemàtiques mitjançant els noms, els signes i els símbols que els designen.

— Ús de recursos tecnològics i àudio-visuals per a representar procediments, fer gràfics, simulacions i resoldre problemes.

— Experimentació de translacions i simetries en figures planes a partir de la producció d'ombres, transparències, iniciació a l'animació de dibuixos.

— Realització d'experiències relacionades amb magnituds de capacitat, massa, amplitud d'angles, superfícies.

— Transformació de models fets amb materials de tipus dinàmic o retallable, per tal d'obtenir-ne de nous (cossos amb cartolina), utilitzant acetats.

— Magnituds i mesures: mesura directa amb unitats convencionals de longituds, amplituds, per a la distribució de l'espai i realització de vinyetes en els cartells, auques, còmics, gràfics per transparències.

— Relacions geomètriques entre línies: intersecció, perpendicularitat i paral·lelisme.

Anàlisi, estimació i tempteig

— Anàlisi de les característiques de resultats i correcció d'errors.

— Predicció dels resultats de les operacions.

— Estimació de la probabilitat d'un resultat, en relació amb els relats d'aventures.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

— Nocions bàsiques sobre figures i relacions geomètriques.

— Magnituds i mesures: unitats de longitud, massa i temps.

— Figures i relacions geomètriques:

- Formes geomètriques i elements.
- Nocions de distància i angle.
- Translacions i simetries.

— Estadística:

- Dades estadístiques.
- Resultats estadístics: mitjana aritmètica.

— Probabilitat:

- Fenòmens d'atzar.
- Esdeveniments aleatoris, segurs i impossibles.

Actituds, valors i normes

— Apreciació en la vida quotidiana, en la natura, l'art, les ciències, la tecnologia, dels aspectes que poden ser definits i expressats per mitjà de la matemàtica.

— Recreació mitjançant l'ús d'elements lúdics que comporten un material matemàtic.

— Interrogació i investigació davant de qualsevol situació, problema o informació contrastable.

Àrea d'Educació artística: música

Objectius terminals

- Identificar, llegir i memoritzar cançons o fragments d'audició (extracte de bandes sonores) pel seu ritme.
- Ser conscient de la importància de la veu i tenir-ne cura, tant parlant com cantant.
- Escoltar, imitar, reconèixer, reproduir, classificar sons o sèries de sons segons les seves qualitats.
- Esforçar-se per escoltar amb atenció, interès i silenci.
- Identificar auditivament els intervals, les qualitats del so, aïlladament i combinant el valor del silenci en la música.
- Interpretar petites composicions amb el propi cos, objectes i instruments combinant les qualitats del so. Crear-ne.
- Escoltar música en directe o enregistrada.

Continguts

Procediments

- Expressió i comunicació creativa per mitjà de sons i silencis.
- Escolta, reconeixement, imitació i reproducció dels silencis i dels sons i les seves qualitats. Identificació de possibles manifestacions sonores d'un mateix element.
- Identificació de sons enregistrats de l'entorn habitual.
- Experimentació amb diversos materials, recursos tecnològics i instruments diversos.
- Resposta corporal a estímuls sonors amb coordinació de moviments.
- Audicions en directe i enregistrades.
- Reconeixement auditiu d'obres, temes, instruments i formes.
- Reconeixement de la banda sonora musical d'una pel·lícula o sèrie televisiva.
- Relació banda sonora-text. Creació d'un text per a un determinat fragment musical.
- Funció de les músiques en els videojocs.
- Relació entre gènere cinematogràfic i banda de so (la música del western, la música de les pel·lícules de por, etc.).

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Educació de l'oïda

- El fet sonor com a element de comunicació. Importància del silenci.
- Les qualitats del so: timbre, durada, intensitat i altura.
- L'aparell auditiu i la seva higiene.

Actituds, valors i normes

- Interès, respecte i curiositat per la riquesa del patrimoni musical, pel coneixement d'obres, autors, èpoques i estils.
- Interès per la interpretació i audició musical.
- Interès per l'audició de sons i de bandes musicals.

L'Educació àudio-visual

- Suggestiment de seqüència de segon nivell de concreció dels continguts de l'Educació àudio-visual

L'Educació àudio-visual. Educació Infantil

Continguts de referència

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. El propi cos: esquema corporal.
 - Autoscòpia.
 - Efecte mirall.
2. L'espai: organització i orientació.
3. Els elements de l'entorn proper. Imatge i realitat.
4. Objectes de l'entorn i punt de vista.
5. De la imatge sencera a la parcialització de la imatge.
6. Associació i relació d'imatges.
7. El llenguatge visual com a element comunicatiu i expressiu.
8. Imatges en moviment: les ombres.
9. El món sonor i les seves possibilitats expressives.

Actituds, valors i normes

- Valoració d'un mateix i acceptació de la seva pròpia imatge.
- Interès pel món de les imatges.

Objectius terminals

- Començar a descobrir les diferències fonamentals entre la realitat i la seva representació gràfica (imatges fixes i en moviment).
- Descobrir i acceptar la imatge del propi cos.
- Classificar, ordenar i associar tota mena d'imatges seguint criteris diferents.
- Observar objectes d'ús quotidià des de diferents punts de vista.
- Identificar imatges parcialitzades i relacionar-les amb el seu conjunt corresponent.
- Saber comunicar-se mitjançant les imatges.
- Saber descriure imatges fixes.
- Observar i expressar oralment les característiques essencials d'una seqüència, d'una escena o de la totalitat d'un curt metratge adequat a l'edat: què passa, a qui passa, a on passa.
- Saber narrar una història mitjançant la utilització d'imatges fixes i d'ombres xineses.
- Identificar sons diferents i associar-los amb els objectes, animals, persones o fenòmens als quals fa referència.

— Creació d'efectes sonors nous, amb objectes casolans, per a unes determinades imatges en moviment.

— Mostrar interès i curiositat vers el món de les imatges.

Procediments

El propi cos: esquema corporal

— Descobriment de la imatge del propi cos, mitjançant la utilització d'imatges fixes (fotografies, diapositives).

— Descobriment de la imatge del propi cos, mitjançant la utilització del circuit tancat de TV. Experimentar l'efecte mirall.

— Observació de moviments i expressions produïdes pel propi cos mitjançant l'enregistrament d'imatges: autoscòpia.

L'espai: orientació i organització

— Establiment de relacions espacials respecte al propi cos i als objectes de l'entorn i la seva representació en imatges.

Els elements de l'entorn proper. Diferenciació entre imatge i realitat

— Observació d'objectes reals i comparació amb la seva representació en imatge fixa (foto, cartell, diapositiva) i en moviment (espot publicitari de joguines, productes alimentaris i objectes reals).

— Descobriment dels elements que diferencien l'objecte de la seva representació (volum, pes, tacte, olor, forma, utilitat).

Objectes de l'entorn i punt de vista

— Observació de l'orientació dels objectes en l'espai i reconeixement de la posició que ocupen.

— Observació d'aquests objectes des de dalt, des de baix, de front i lateralment.

De la imatge sencera a la parcialització de la imatge

— Identificació d'imatges fixes o en moviment que representin objectes o parts del cos humà parcialitzades.

El llenguatge visual com a element comunicatiu i expressiu

— Comunicació i expressió amb imatges.

— Narració ordenada de fets, vivències o contes

utilitzant imatges fixes (fotografies, diapositives, transparències) i amb imatges en moviment (ombres xineses).

Associació i relació d'imatges. Relacions quantitatives i qualitatives de les imatges

— Observació d'imatges i classificació per:

- Les seves mides.
- Semblances de formes.
- Semblança de colors.
- Per la seva utilitat.
- Perquè reproduïxen objectes que pertanyen a una mateixa categoria.

El llenguatge visual com a element comunicatiu i expressiu

— Comunicació i expressió amb imatges.

— Narració ordenada de fets, vivències o contes utilitzant imatges fixes (fotografia, diapositiva, transparència) i en moviment (ombres xineses).

— Descripció d'imatges que representin objectes o escenes familiars.

— Descripció d'escenes breus d'imatges en moviment (sèries o programes infantils de TV). Associació d'aquestes imatges amb experiències personals.

— Comprensió oral de missatges emesos per mitjans de comunicació.

Iniciació a les imatges en moviment. Les ombres

— Expressió de fets, vivències o narració de contes mitjançant la producció d'ombres xineses, utilitzant diferents tècniques (el propi cos, plantilles de cartolina, etc.).

El món sonor i les seves possibilitats expressives

— Identificació de sons: d'animals coneguts, produïts per objectes familiars, per fenòmens naturals, etc.

— Relació so-imatge: associació d'un so a una imatge, fixa o en moviment, determinada.

L'Educació àudio-visual. Educació Primària

Cicle Inicial. Imatge fixa

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Introducció al món de les imatges

- Diferenciació entre imatge i realitat.
- Classificació d'imatges segons el suport.
- Imatge i punt de vista.
- Parcialització d'imatges. Introducció a la planificació.
- Associació i relació d'imatges.

2. Comunicació, descripció i expressió amb imatges i d'imatges

- Elements constitutius de la imatge. Observació de llum i formes.
- Observació i reproducció d'imatges corpòries.
- Visualització i memorització d'imatges.
- Comunicació i expressió amb imatges.
- Narració amb imatges.
- Descripció d'imatges.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

- Identificació de sons.
- Relació so-imatge.
- Producció de sons.
- Associació imatge-banda sonora.

Actituds, valors i normes

- Manifestar predisposició vers el món de les imatges.
- Provocar la curiositat per observar i crear imatges diverses.

Objectius

- Ser capaç de diferenciar entre la realitat i les imatges que intenten representar-la.
- Descobrir tota mena d'imatges i saber-les classificar o associar seguint diferents criteris.
- Ser capaç d'observar i reproduir gràficament o fotogràficament objectes des de diferents angles de visió.
- Identificar imatges parcialitzades i relacionar-les amb el seu conjunt corresponent.

- Saber comunicar-se mitjançant les imatges.
- Saber descriure imatges.
- Saber narrar una història mitjançant la utilització d'imatges.
- Identificar sons diferents i associar-los amb els objectes, animals, persones o fenòmens als quals fan referència.

Procediments

1. Introducció al món de les imatges

Diferenciació entre imatge i realitat

- Observació d'objectes reals i comparació amb la seva representació en imatge fixa (foto, cartell, etcètera).

- Descobriments dels elements que diferencien l'objecte de la seva representació (volums, pes, tacte, olor, forma, utilitat).

- Observació directa mitjançant la vista i el tacte de la forma, el color i la textura dels objectes proposats.

- Jocs lingüístics de comparació entre els objectes reals i la seva representació (més gran que, més petit, etc.).

- Jocs lingüístics de creació d'endevinalles a partir de l'observació dels objectes i de les seves representacions gràfiques.

Classificació d'imatges

- Creació d'un inventari d'imatges que representin objectes familiars reproduït en diferents suports: paper, pintura, ceràmica, tapís, imatges sobre pantalla electrònica, imatges projectables (transparència, diapositiva), imatges de suport personal (enganxines, insígnies, xapes).

- Reproducció d'un mateix objecte en suport diferent.

- Classificació d'imatges de diferent suport per la seva forma, color, mida, relació amb accions i emocions de la vida quotidiana (per beure, per menjar, fa riure, fa plorar).

- Producció d'imatges en diferents suports: sobre paper, cartró, roba i acetat, imatges corpòries (fang, plastilina), de suport mural, etc.

Imatge i punt de vista

- Observació dels objectes que ens envolten des de diferents punts de vista.

— Observació d'imatges fixes que representin objectes d'ús quotidià des de diferents punts de vista (picat, contrapicat, frontal).

— Identificació dels canvis que es produeixen en la percepció visual segons el punt d'observació.

— Producció d'imatges fixes (dibuix sobre paper, dibuix sobre acetat, fotografia amb càmera polaroid) que representin objectes d'ús quotidià des de diferents punts de vista.

— Observació d'imatges que reproduïxin una mateixa persona vista en picat, en contrapicat, lateral, frontal. Veure els diferents efectes que ens produeix.

Parcialització d'imatges. Iniciació a la planificació

— Identificació d'objectes a partir de l'observació de fotografies, dibuixos o diapositives que els representen en pla de detall.

— Associació entre imatges parcialitzades i les completes.

— Parcialització de la realitat que ens envolta a partir de la construcció d'un visor de cartolina.

— Parcialització d'imatges dibuixades sobre acetats i projectades.

— Producció d'imatges parcialitzades mitjançant la realització de fotografies amb la polaroid (plans de detall dels peus, mans, ull d'un company, etc.).

Associació i relació d'imatges

— Observació de fotografies o gravats que representin objectes o escenes quotidianes i associació segons diferents criteris:

- Per la seva semblança de formes.
- Per la seva semblança de colors.
- Per la seva utilitzat.
- Perquè reproduïxen objectes que pertanyen a una mateixa categoria (habitaclles, mamífers, etcètera).

— Relació entre imatges per raons diferents.

2. Comunicació, descripció i expressió amb imatges i d'imatges

Elements constitutius d'imatges familiars

— Observació i descripció de la llum, les ombres, el color, les formes i el volum de qualsevol imatge familiar.

— Realització de composicions diverses amb variacions de llum, formes, colors (un mateix dibuix amb colors càlids, amb colors freds, etc.).

— Observació d'una mateixa imatge reproduïda amb variacions de llum i de color, veure'n diferències.

Observació d'imatges corpòries

— Observació des de tots els angles i descripció d'objectes reals, escultures, maquetes. Tocar i interioritzar formes, volum, etc.

— Reproducció mitjançant materials diversos: cartró, paper, fang, fusta, etc.

Visualització i memorització

— Memorització dels trets fonamentals d'una imatge observada durant una estona (formes, colors, volum, mida, etc.).

Comunicació i expressió amb imatges

— Identificació personal mitjançant una imatge prèviament seleccionada.

— Expressió oral lliure a partir de la contemplació d'una imatge fixa.

Narració amb imatges

— Narració de contes acompanyant-ho amb gravats, diapositives, transparències, ombres, etc., que han produït els alumnes.

— Narració d'una història presentada en imatges seqüenciades (seqüència de fotografies, diapositives, acetats, etc.).

— Imatge pregunta i imatge resposta. Imatges extreïdes del banc d'imatges de la classe que permetin fer parelles de pregunta i resposta. (On va aquest personatge? A casa seva.)

Descripció d'imatges

— Descripció oral de fotografies o gravats que reproduïxin escenes familiars. Aprendre a observar el conjunt de la imatge.

— Descripció de tot allò que es veu en una imatge amb la màxima precisió.

— Descobriment de detalls significatius d'una imatge: situació en l'espai, nombre, grandària dels objectes, quantitat, etc.

— Diferenciació entre els elements essencials d'una imatge i els elements accessoris.

— Relació entre una imatge i les paraules, sorolls i olors que hi poden correspondre.

— Descripció i comparació d'imatges que tinguin com a diferència alguna transformació (un mateix paisatge a l'estiu, a l'hivern, etc.).

— Descripció de vinyetes de còmic que representin onomatopeïes i descobriment de la seva funció.

— Descripció d'un procés mitjançant la utilització d'imatges seqüenciades (com posar-se la bata, com fer una truita, etc.).

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

Identificació de sons

- Identificació de sons d'animals coneguts.
- Identificació de sons produïts per objectes familiars.
- Identificació de sons produïts per fenòmens naturals.
- Possibles manifestacions sonores d'un mateix element: per exemple, l'aigua (de l'aixeta, del riu, del mar, etc.).
- Identificació de sons enregistrats de l'entorn habitual: el soroll ambiental de la classe, la veu dels companys o les companyes, etc.

Relació so-imatge

- Relació entre una imatge fotogràfica i un so determinat.
- Relació entre un so determinat i una imatge que hi pugui correspondre.

Producció de sons

- Producció de sons amb objectes rudimentaris i enregistrament.

Associació

- Associació de diferents bandes sonores per a una mateixa imatge fixa.

Cicle Inicial. Imatge en moviment

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Introducció al món de les imatges

- Descobriment del món de les imatges en moviment.
- Diferenciació entre imatge i realitat.
- Classificació d'imatges.
- Imatge i punt de vista.
- Associació i relació d'imatges.

2. Comunicació, descripció i expressió amb imatges i d'imatges en moviment

- Visualització i memorització d'imatges en moviment.
- Narració amb imatges en moviment.
- Descripció d'imatges.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

- Relació banda sonora-imatges en moviment.
- Relació banda sonora-espots publicitaris.
- Videojoc i banda sonora.

Actituds, valors i normes

- Manifestar curiositat i predisposició vers el món de les imatges en moviment.
- Provocar la curiositat per observar i crear imatges diverses.

Objectius

- Ser capaç de diferenciar entre el món real i les imatges que l'intenten representar.
- Començar a descobrir les possibilitats de manipulació de les imatges en moviment, mitjançant la selecció d'una part de la realitat (planificació) i la captació d'aquesta des d'un angle concret (punt de vista).
- Saber associar imatges en moviment per semblances o diferències.
- Observar i expressar les característiques essencials d'una seqüència, d'una escena o d'un curt metratge adequat a l'edat: què passa, a qui passa, a on passa.
- Saber relacionar una banda sonora amb les imatges en moviment que hi puguin correspondre.
- Creació de bandes sonores noves per a imatges ja visionades anteriorment.

Procediments

1. Introducció al món de les imatges

Descobriment de la imatge en moviment

- Observació del propi jo: vídeo mirall.
- Descobriment del que cal fer per a sortir en pantalla (circuit tancat).
- Joc del mirall: expressions, moviments lliures davant de la càmera.

Diferenciació entre imatge en moviment i la realitat

- Observació directa d'objectes reals i/o persones i comparació amb les seva representació en imatges en moviment (circuit tancat de TV a classe).
- Descobriment de les característiques físiques de l'objecte, mitjançant la utilització dels sentits (color, volum, pes, mida, etc.).
- Comparació amb les característiques de l'objecte que se'ns mostra en pantalla.
- Comparació entre les característiques reals d'una joguina (color, mida, volum, possibilitats de moviment) i les que apareixen anunciades en un spot televisiu.
- Comparació entre un aliment real (llet, galletes, etc.) i el que s'anuncia per TV. Semblances i diferències.

Classificació d'imatges

- Creació d'un inventari d'imatges que es puguin classificar en dos grans blocs:
 - Estàtiques (dibuix, gravat, foto, diapositiva, transparència).
 - En moviment (cinema, TV).

Imatge i punt de vista

- Observació dels aspectes i/o persones que ens envolten, des de diferents punts de vista.
- Joc de captació d'imatges en moviment, mitjançant la utilització de la càmera prèvia organització d'un circuit tancat de TV a classe, des de diferents angles de visió. Observació directa dels resultats en pantalla.

Parcialització d'imatges en moviment. Iniciació a la planificació

- Captació i enregistrament d'imatges, amb la càmera de vídeo en diferents plans, apropant o allunyant més o menys la càmera a l'objecte. Observació dels resultats en pantalla.

— Iniciació al descobriment del primer pla, pla de detall, pla mitjà i pla sencer. Joc de descobriment sobre a qui correspon un pla de detall d'una part del cos d'un company o una companya, vist en pantalla.

— Descobriment que només veiem la part de la realitat que se'ns vol ensenyar.

Associació i relació d'imatges

- Observació d'imatges en moviment que representen objectes o escenes familiars i associació segons:
 - La seva semblança de forma.
 - La seva semblança de color.
 - La seva utilitat.
 - Perquè reproduïen objectes que pertanyen a una mateixa categoria (habitacles, mamífers, etcètera).

2. Comunicació, expressió amb imatges i d'imatges en moviment (cinema, TV, videojoc)

Visualització i memorització

- Memorització d'unes escenes corresponents a un conjunt (sèrie) d'imatges en moviment. Observació de detalls (colors, formes, nombre d'objectes, etc.).
- Observació i memorització de les característiques que defineixen els personatges (com són) i de les accions (què fan).

Comunicació i expressió amb imatges

- Expressió oral lliure a partir de la contemplació d'unes imatges en moviment.
- Expressió oral: explicació dels trets generals d'un curt metratge o d'un capítol d'una sèrie de TV, exposant: què passa, a qui passa, a on passa.
- Explotació de totes les possibilitats didàctiques d'una sèrie de TV o d'una pel·lícula adequada a l'edat dels alumnes.

Descripció d'imatges en moviment (cinema, TV, videojoc)

- Descripció oral dels elements que apareixen en una escena o en una seqüència. Observació dels detalls.
- Diferenciació entre els elements essencials i els elements accessoris d'una escena.
- Relació entre les imatges que veiem i els sons que l'acompanyen. Revisió de les mateixes imatges sense els sons.

— Descripció oral d'un procés complet que hagi aparegut en les imatges.

— Descripció dels personatges que surten en les imatges (com són i què fan).

— Descripció dels espais on es mouen els personatges.

— Reproducció gràfica (dibuix, pintura), d'una escena de la pel·lícula.

— Reproducció gràfica dels protagonistes.

— Reproducció gràfica (dibuix, transparència) de tot el procés dels fets que s'esdevenen en una seqüència. Situació de cada dibuix o transparència al lloc on correspon per a la reconstrucció cronològica dels fets.

— Dramatització d'una escena.

— Descripció oral dels personatges. Joc d'endevinalles a partir de la descripció.

— Descripció i dibuix de diferents tipus d'escenes: una de bonica, una que faci por, una de divertida, una de trista, etc.

— Dibuix del personatge que ens agradaria ser o que voldríem que fos el nostre amic.

— Descripció d'una escena d'una pel·lícula que tots hem vist un cop. Endevinar de quina escena es tracta.

— Descripció oral dels fets que succeeixen en un videojoc: què passa, què s'ha d'aconseguir, quines dificultats cal vèncer, etc.

Descobriment de la banda sonora d'un videojoc

— Funció dels sons (onomatopeies).

— Funció de les músiques (advertiment de perill, ambientació, etc.).

3. El so i la seva capacitat narrativa i expressiva

Relació banda sonora-imatges d'una pel·lícula

— Després de la visualització d'un capítol d'una sèrie o d'un curt metratge, reconstrucció dels fets principals a partir de l'audició de la banda sonora.

— Evocació i descripció oral de les imatges a partir de la banda sonora d'un spot publicitari.

— Visionament d'un programa sense so. Imaginar què poden dir els personatges.

— Audició d'una tira de bandes sonores diferents i endevinar de quin programa es tracta (anuncis, pel·lícules, notícies, etc.).

Vocabulari

— Caça de paraules el significat de les quals és desconegut, en un programa visionat.

Cicle Inicial. Quadre resum

Finalitats de l'Educació àudio-visual	Objectius terminals d'àrea	
	Llengua	Educació artística: visual i plàstica
— Ser capaç de diferenciar entre el món real i les imatges que l'intenten representar. — Descobrir tota mena d'imatges i saber-les classificar o associar seguint diferents criteris. — Ser capaç d'observar i reproduir gràficament o fotogràficament objectes des de diferents angles de visió. — Identificar imatges parcialitzades i relacionar-les amb el seu conjunt corresponent. — Saber comunicar-se mitjançant les imatges. — Saber descriure imatges. — Saber narrar una història mitjançant la utilització d'imatges. — Començar a descobrir les possibilitats de manipulació de les imatges en moviment, mitjançant la selecció d'una part de la realitat (planificació) i la captació d'aquesta des d'un angle concret (punt de vista). — Saber associar imatges en moviment per semblances o diferències. — Observar i expressar les característiques essencials d'una seqüència, d'una escena o d'un curt metratge adequat a l'edat: què passa, a qui passa, a on passa. — Saber relacionar una banda sonora amb les imatges en moviment que hi puguin correspondre. — Creació de bandes sonores noves per a imatges ja visionades anteriorment.	— Identificar la funció que tenen, en una situació oral, els elements no lingüístics (gest, mirada). — Produir missatges orals (descripció, narració), emprant una dicció, entonació, adient al registre de llengua utilitzat. — Comprendre relats, explicacions de models i estructures diverses. — Utilitzar diferents mitjans àudio-visuals per a la producció d'activitats d'expressió oral i comunicatives en general.	— Mostrar predisposició a observar atentament una realitat determinada, fent ús de la memòria visual. — Dominar conceptes, mitjans i recursos expressius que posin de manifest les capacitats de percepció, organització de l'espai i representació de formes. — Utilitzar el llenguatge visual i plàstic com a mitjà per a expressar les vivències de manera autònoma i creativa.

	Coneixement del medi: social i cultural	Coneixement del medi: natural	Matemàtiques
	— Saber utilitzar diverses fonts d'informació per a adquirir la informació que interessa, expressant els resultats mitjançant diversos llenguatges. — Orientar-se en l'espai a partir del cos o d'altres punts referencials de l'entorn.	— Habituar-se a la recollida d'informació de les situacions viscudes, llibres, documents àudio-visuals. — Establir generalitzacions i constatar que criteris diferents de classificació donen lloc a particions diferents, o que diferents punts de mira poden donar lloc a descripcions diferents d'un mateix fenomen.	— Valorar les matemàtiques com a eix útil per a comprendre el món que ens envolta. — Utilitzar els llenguatges verbal, visual i simbòlic per a representar i comunicar situacions i experiències reals o simbòliques, i també per a interpretar-les.

Cicle Mitjà. Imatge fixa

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Comprensió lectora d'imatges fixes

- Introducció a l'anàlisi denotativa i connotativa d'una imatge. Polisèmia.
- Classificació i associació d'imatges.
- Comprensió lectora d'imatges fixes seqüenciades.
- Associació imatge i text.
- Iniciació a la planificació d'imatges.

2. Producció d'imatges fixes

- Iniciació al coneixement de les imatges fixes seqüenciades.
- Aproximació al coneixement de les tècniques d'expressió que configuren el llenguatge de l'auca.
- Coneixement de les possibilitats expressives del fotomuntatge.
- Coneixement de les possibilitats expressives del cartell.
- Aproximació al coneixement del muntatge àudio-visual.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

Actituds, valors i normes

- Mostrar curiositat per descobrir les possibilitats comunicatives i expressives de la imatge.
- Demostrar una bona actitud d'observació.
- Mostrar bona predisposició receptiva i creativa.

Objectius

- Ser capaç d'observar atentament i descriure amb detall el contingut d'una imatge i extreure'n, després, les valoracions oportunes.
- Descobrir els possibles diferents significats que es poden atribuir a una mateixa imatge.
- Ser capaç d'establir relacions diferents entre les imatges.
- Observar les relacions que s'estableixen entre una imatge i el text que la pot acompanyar.
- Saber crear una història mitjançant la producció d'imatges seqüenciades utilitzant diferents tècniques.

- Conèixer les tècniques que configuren el llenguatge de l'auca, el fotomuntatge o el cartell publicitari i saber-les utilitzar com a mitjà d'expressió i comunicació.

Procediments

1. Comprensió lectora d'imatges fixes

Introducció a l'anàlisi denotativa i connotativa d'una imatge

- Donada una imatge presentada en un cartell, en una fotografia o en una diapositiva:

- Enumeració detallada de tot el que s'hi veu amb la màxima precisió lèxica i aguditzant el sentit de l'observació.
- Interpretació i deducció de la imatge que s'ha observat. Per exemple: hi veig fum/interpreto que hi ha foc/dedueixo que es crema una casa.

Introducció a la polisèmia d'una imatge

- Invenció de diferents històries a partir de l'observació d'un mateix cartell, fotografia o diapositiva.

- Invenció de diferents títols per a una mateixa imatge.

- Invenció de diferents eslògans publicitaris per a una mateixa imatge.

- Associació d'una frase, un títol o un eslògan publicitari amb una imatge.

Classificació i associació d'imatges

- Inventari de cartells que veiem normalment pel carrer en el nostre recorregut diari. Classificació segons el tema, funcions dels objectes que s'hi mostren, serveis que ofereixen, etc.

Relació imatge-text

- Recerca de diferents eslògans per a una mateixa imatge.

- Creació de diferents històries per a una mateixa imatge.

- Anàlisi de la funció dels caràcters tipogràfics en el cartell (més o menys grossos en funció d'una paraula clau, el nom d'algun famós, la marca d'un producte, etc.).

- Utilització del text en el còmic: els globus, tipus i funcions, el text explicatiu, les onomatopeies.

- Manipulació de les lletres d'un eslògan d'un cartell imitant les tècniques del còmic (lletres que tremolen, lletres que tenen fred, etc.).

Introducció a la planificació d'imatges

— Parcialització de la realitat mitjançant la construcció d'un visor: identificació de plans llunyans (plans generals) i de plans propers (plans mitjans, primers plans i plans de detall).

— Classificació de fotografies segons els tipus de plans.

— Obtenció de plans de detall i primers plans a partir de l'observació de plans generals.

— Realització d'imatges (dibuix, fotografia, diapositiva) en diferents plans.

— Reproducció d'una mateixa imatge en diferents plans.

2. Producció d'imatges fixes*Iniciació al descobriment de la seqüenciació d'imatges fixes*

— Utilització del franel·lògraf per a explicar narracions.

— Utilització del retroprojector:

- Distribució de la narració en diferents escenes dibuixades sobre acetats i projecció del conjunt.

- Superposició de diferents acetats i projecció del resultat (superposar diferents imatges d'arbres per tal d'obtenir un bosc i anar superposant elements nous en la narració).

— Utilització del projector de diapositives:

- Dibuixar seqüències d'imatges que reproduïxen una història amb principi i final, sobre paper vegetal i acetats per a obtenir diapositives manuals. Projecció del resultat.

— Utilització de la fotografia:

- Ordenació d'un seguit d'imatges fotogràfiques de manera que se'n derivi una història del resultat final.

- Supressió o canvi d'una fotografia per una altra en la seqüència d'imatges ja ordenada. Observar els canvis de significat que es produeixen.

- Buscar una imatge diferent per al principi o el final de la seqüència.

- Substitució de cada fotografia d'una seqüència per una frase breu.

- Realització d'un petit reportatge fotogràfic a partir d'un guió previ.

Aproximació al coneixement de les tècniques d'expressió que configuren el llenguatge de l'auca

— Descobriment de les característiques de l'auca mitjançant l'observació de diferents models.

Observació dels trets fonamentals:

- Imatges seqüenciades en vinyetes.

- Cada vinyeta representa una escena.

- Utilització de plans generals i de conjunt (placena).

- Utilització del text.

— Introducció al concepte de vinyeta, escena, pla general de conjunt.

— Creació d'una auca:

- Transformació d'un text conegut en auca.

- Creació d'auques a partir d'històries inventades pels alumnes.

Coneixement de les possibilitats expressives del fotomuntatge

— Iniciació al canvi de significat que es produeix quan manipula una imatge.

— Introducció d'una imatge dins d'una altra en la qual no té cap relació.

— Distribució d'una imatge en l'espai i reproducció i prolongació de formes.

— Introducció de text en una imatge o en un conjunt d'imatges. Globus i textos de suport amb funció narrativa.

— Iniciació als principis fotogràfics: realització de fotogrames amb objectes, plantes, plantilles, etcètera.

Coneixement de les possibilitats expressives del cartell

— Realització de cartells utilitzant varietat de tècniques: dibuix, pintura, collage, fotomuntatge.

— Manipulació de les imatges d'un cartell modificant detalls del decorat, del vestuari dels personatges, dels colors, etc.

— Exercicis de creació de diferent tipografia del text que acompanya el cartell.

Aproximació a la creació d'un muntatge àudio-visual

— Iniciació a l'experimentació de diferents tècniques de projecció d'imatges (ombres, transparències).

— Elaboració de diapositives manuals utilitzant tècniques diferents (paper vegetal, acetat, fotodiapositiva, rascada de fotogrames, etc.).

— Creació d'una història que es pugui expressar mitjançant imatges projectables.

— Elaboració d'un guió que especifiqui el que s'ha de veure, el temps d'exposició de cada imatge i les paraules, sons i músiques que l'acompanyen. Sincronització imatge-banda sonora.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

— Creació de la banda sonora per a un muntatge àudio-visual. Selecció de les músiques, dels sons. Redacció del text. Enregistrament final.

— A partir de l'observació d'una imatge determinada imaginar els possibles sons que la podrien acompanyar.

— Creació d'una història basada únicament en una banda sonora sense acompanyament d'imatges.

Cicle Mitjà. Imatge en moviment

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Comprensió lectora d'imatges en moviment

— Anàlisi denotativa i connotativa d'imatges en moviment (cinema, TV):

- Contingut global d'una història.
- Personatges principals i secundaris.
- Fets principals i fets secundaris.
- Operadors de temps.
- Operadors d'espai.

2. Producció d'imatges en moviment

— Els inicis de la imatge en moviment:

- Ombres xineses.
- Joguines òptiques.

— Parcialització de la realitat i punt de vista.
— Imatge i realitat: els trucs.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

- Banda sonora d'una pel·lícula.
- Banda sonora d'un spot publicitari.
- Banda sonora d'un programa de TV.

Actituds, valors i normes

— Mostrar interès i curiositat per descobrir el món de les imatges en moviment.

— Començar a descobrir la no ingenuïtat de les imatges i educar l'esperit crític.

Objectius

— Ser capaç de començar a observar els elements fonamentals que constitueixen una narració fílmica (l'estructura, els personatges, el temps, l'acció).

— Observar programes de TV i debatre-ho a classe amb un qüestionari previ de manera lliure.

— Observar les característiques dels videojocs d'aventures i relacionar-los amb les pel·lícules, els còmics i els contes d'aventures. Descobrir-hi les característiques comunes.

— Descobrir els principis que fan possible les imatges en moviment, mitjançant la producció de joguines òptiques.

— Conèixer com s'aconsegueix produir imatges en diferents plans i angles utilitzant la càmera de vídeo.

— Diferenciar entre imatge i realitat. Conèixer com es realitzen alguns trucs elementals. Descobrir alguns trucs utilitzats en espots publicitaris.

Procediments

1. Comprensió lectora d'imatges en moviment

— Comprensió global del contingut d'una història narrada en imatges en moviment (TV, cinema) d'una llargada adequada a l'edat dels alumnes.

— Descobriment dels fets principals i dels fets secundaris: resum oral de l'acció.

— Diferenciació entre personatges principals i secundaris.

— Descripció dels diferents espais geogràfics on transcorre l'acció (descripció oral, escrita, gràfica).

— Diferenciació entre espais reals, o propers a la realitat, i espais fantàstics.

— Descobriment dels «indicis» que apareixen en la història i que ens permeten ubicar-la en l'espai: quants espais? Quins espais?

— Dibuix d'una escena i delimitació d'on passa.

— Delimitació de l'estructura de la narració: com comença la història? Què passa? Com s'acaba?

— Dibuix de les escenes més importants de la pel·lícula, o del programa, i ordenació d'aquestes cronològicament.

— Observació d'escenes que succeeixen al mateix temps, en diferents llocs (accions paral·leles).

— El temps com a element no denotat en el relat: comparació del temps real de durada d'una pel·lícula i càlcul del temps que transcorre (operadors de temps i d'espai).

— Observació de l'estructura de diferents videojocs.

— Descobriment de característiques comunes dels videojocs d'aventures (acció, proves). Relació amb les narracions d'aventures.

— Observació i debat posterior de programes de TV: sèries infantils, programes infantils, etc. Afavoriment de l'expressió oral lliure en torn al contingut del programa, efectes, desitjos i emocions que produeix, etc.

2. Producció d'imatges en moviment

— Aproximació als inicis de la imatge en moviment: producció d'ombres xineses i fabricació de joguines òptiques (llibreta màgica, taumatrop, et-cètera).

— Elaboració d'un mateix dibuix en diferents fases de moviment.

— Parcialització d'imatges i punt de vista: exercicis d'apropament i allunyament amb la càmera a fi de copsar diferents plans. Exercicis de captació de la realitat des de diferents angles.

— Imatge i realitat:

• Descobriment de com es realitzen alguns trucs en els espots publicitaris. Comparació entre el producte real (joguines, producte alimentari) i el que apareix en l'anunci.

3. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

— Reconeixement d'una història prèviament vista, a través de la seva banda sonora. Localització dels moments fonamentals de l'acció, dels espais on transcorre, etc.

— Audició de la banda sonora de diferents anuncis i identificació de l'anunci corresponent.

— Visionament d'un programa de TV sense so. Imaginar què diuen els personatges.

— Creació d'una història diferent a partir d'una banda de so.

Cicle Mitjà. Quadre resum

Finalitats de l'Educació àudio-visual	Objectius terminals d'àrea	
— Ser capaç d'observar atentament i descriure amb detall el contingut d'una imatge i extreure'n, després, les valoracions oportunes. — Descobrir els possibles significats diferents que es poden atribuir a una mateixa imatge. — Ser capaç d'establir relacions diferents entre les imatges. — Observar les relacions que s'estableixen entre una imatge i el text que la pot acompanyar. — Saber crear una història mitjançant la producció d'imatges seqüenciades utilitzant diferents tècniques. — Conèixer les tècniques que configuren el llenguatge de l'auca, el fotomuntatge o el cartell publicitari i saber-les utilitzar com a mitjà d'expressió i comunicació. — Ser capaç de començar a observar els elements fonamentals que constitueixen una narració fílmica (estructura, personatges, temps, acció). — Observar programes de TV i debatre-ho a classe amb un qüestionari previ de manera lliure. — Observar les característiques dels videojocs d'aventures i relacionar-los amb les pel·lícules, els còmics i els contes d'aventures. Descobrir-hi les característiques comunes. — Descobrir els principis que fan possible les imatges en moviment, mitjançant la producció de juguines òptiques. — Conèixer com s'aconsegueix produir imatges en diferents plans i angles utilitzant la càmera de vídeo. — Diferenciar entre imatge i realitat. — Conèixer com es realitzen alguns trucs elementals. Descobrir trucs utilitzats en espots publicitaris.	Llengua	Educació artística: visual i plàstica
	— Comprendre explicacions de característiques i complexitat diverses procedents d'emissors diferents i amb suport visual o sense. — Ser capaç d'observar atentament i descriure amb detall el contingut d'una imatge i extreure'n, després, les valoracions oportunes. — Descobrir els possibles significats diferents que es poden atribuir a una mateixa imatge. — Ser capaç d'establir relacions diferents entre les imatges. — Observar les relacions que s'estableixen entre una imatge i el text que la pot acompanyar. — Saber crear una història mitjançant la producció d'imatges seqüenciades utilitzant diferents tècniques. — Conèixer les tècniques que configuren el llenguatge de l'auca, el fotomuntatge o el cartell publicitari i saber-les utilitzar com a mitjà d'expressió i comunicació. — Distingir diferents tècniques d'expressió escrita. — Elaborar textos de tipologia diversa a partir de diferents models. — Comprendre textos combinant diferents models. — Comprendre textos combinant diferents recursos comunicatius: còmic, auca, cartell, etc. — Relacionar text-imatge-veu en cartells, murals, auques. — Interessar-se per l'ús adequat dels mitjans de comunicació orals i escrits. — Conèixer i utilitzar amb precisió i correcció el vocabulari i la terminologia pròpia de contextos variis. — Distingir els diferents significats d'un mot polisèmic. — Diferenciar el sentit real i el sentit figurat d'expressions usuals o frases fetes.	<i>Educació sensorial</i> — Establir relacions de forma, color, textura..., entre formes i imatges a l'abast. — Descriure les relacions espacials projectives a partir de la visualització de conjunts. — Diferenciar entre ombres pròpies i ombres projectades. — Apreciar l'ombra com un element variant de la percepció de les formes. — Mostrar una clara disposició a observar atentament el món visual. — Ser conscient dels missatges visuals presents en l'ambient. <i>Llenguatge visual i plàstic</i> — Relacionar objectes tenint en compte els elements visuals. — Representar una realitat observada des de diferents punts de vista, de forma mimètica. — Representar una acció completa amb imatges seqüenciades. — Identificar en composicions diverses, murals, il·lustracions, cartells, reproduccions d'obres d'art (especialment aquelles que fan referència a la cultura catalana), els elements plàstics treballats anteriorment. — Diferenciar tipus d'imatges a partir de la narrativa de les formes que contenen i fer-ne la lectura: figuratives-no figuratives, dinàmiques-estàtiques, geomètriques-no geomètriques, etc. — Descobrir les manifestacions culturals, tant les populars com els fets artístics, especialment les que fan referència a la cultura catalana. — Mostrar-se sensible envers el món de l'art i de la imatge. <i>Expressió gràfico-plàstica</i> — Analitzar, de manera reflexiva, missatges senzills a l'abast, en què la imatge sigui l'element dominant —cartells, tanques publicitàries, etc. — Analitzar els elements plàstics en les imatges mòbils (TV, cinema), per tal d'obtenir-ne una millor informació. — Representar, a partir de la memorització, la figura humana des de diversos punts de vista, iniciant-se en la producció del moviment. — Mostrar predisposició a observar per aconseguir memòria visual. — Recrear-se amb els aspectes lúdics que es poden desprendre de les manipulacions i recerques plàstiques.

Coneixement del medi: social i cultural	Coneixement del medi: natural	Matemàtiques
— Identificar objectes representats des de punts de vista no usuals i, en particular, des d'un punt de vista perpendicular. — Dibuixar un mateix objecte des de diferents punts de vista. — Dibuixar i identificar un pla general, ressaltant-ne, d'aquest, un pla mitjà, i posteriorment, d'aquest, un primer pla. — Comparar fotografies i dibuixos iguals reproduïts a diferents mides. — Comparar una fotografia aèria obliqua amb un reconeixement directe del territori reflectit. — Dibuixar un paisatge o espai determinat. Analitzar els diferents tipus d'elements representats a fi de destacar els més significatius. — Classificar i ordenar conjunts de dibuixos o fotografies sobre l'evolució d'un projecte, objecte, artefacte, etc. — Localitzar algun anacronisme a partir d'il·lustracions. — Classificar i ordenar diferents imatges senzilles i clares referents a diferents èpoques històriques. — Realitzar un estudi sobre la història de la pròpia persona i de la família, aportant-hi diferents tipus de documents i classificant-los. — Seleccionar les fonts d'informació primàries adequades per tal d'obtenir la informació sol·licitada. — Expressar les conclusions d'un treball o els resultats d'una recerca mitjançant diferents tècniques (dibuixos, murals, cartells, etc.). — Aproximar la importància de les noves tecnologies de comunicació de masses respecte als processos econòmics: promoció, publicitat...). — Localitzar en el paisatge diferents testimonis que ens parlin de temps passat. — Comparar fotografies d'un mateix indret conegut, fetes en èpoques diferents, i constatar-hi els canvis i l'evolució. — Utilitzar jocs d'ordinador que operin amb perspectives perpendiculars i obliques, i que actuïn en diferents direccions de moviment. — Classificar i ordenar conjunts d'imatges sobre l'evolució d'un producte, objecte, etc. — Distingir entre diferents qualitats i distintes marques per a un mateix tipus de producte. — Aproximar la importància de les noves tecnologies de comunicació de masses respecte als processos econòmics: promoció, publicitat.	— Reconèixer la gran diversitat d'objectes que ens envolten i la varietat de materials de què estan fets, tant els objectes del nostre entorn com d'altres. — Identificar algunes propietats dels objectes: propietats sensorials i d'altres fàcilment observables. — Fer col·leccions segons criteris establerts. — Examinar els canvis que es produeixen com a conseqüència d'un fenomen o d'un procés. — Examinar les característiques dels objectes o dels éssers vius a través de fotografies, dibuixos, pel·lícules, etc. — Aplicar criteris establerts per a classificar. — Registrar i representar amb dibuixos o gràfics senzills el procés d'un experiment. — Treure informació de les explicacions que rep dels llibres i dels documents àudio-visuals. — Adonar-se que hi ha objectes transparents, translúcids i opacs a la llum. — Reconèixer que els sons, i en especial la veu, es poden diferenciar per la seva intensitat, to i timbre.	— Ser conscient que la matemàtica pot ser usada per a expressar i conèixer millor la realitat. — Ser curiós per descobrir les regles del joc matemàtic, esforçar-se a respectar-les, valorar les estratègies personals i interessar-se per les que usen els companys i les companyes. — Expressar la longitud, la massa i la capacitat d'objectes familiars en diverses unitats.

Cicle Superior. Imatge fixa

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Comprensió lectora d'imatges fixes

— Anàlisi dels elements que configuren el llenguatge del còmic:

- Aspectes formals.
- Aspectes de contingut.

— Introducció a la lectura del cartell publicitari:

- Anàlisi denotativa.
- Anàlisi connotativa.

— Introducció a la lectura de la fotonovel·la:

- Anàlisi denotativa.
- Anàlisi connotativa.
- Gèneres més freqüents.

2. Producció d'imatges fixes

— Aproximació a les possibilitats expressives del còmic. Producció de còmics.

— Creació de cartells.

— Aproximació al llenguatge i a les tècniques de la fotonovel·la. Creació d'una fotonovel·la.

— Tractament digital de les imatges.

3. La imatge fixa com a font d'informació

— La imatge fixa com a font per a conèixer realitats llunyanes.

— La imatge fixa com a mitjà d'aproximació a les manifestacions artístiques.

— La imatge fixa com a suport i il·lustració de la informació escrita.

— La imatge fixa com a mitjà per a conèixer realitats difícils d'apreciar (fotografia d'infraroigs, microscòpica, estereoscòpica).

Actituds, valors i normes

— Hàbits d'observació: interès per l'observació d'imatges.

— Interès per la recerca i creació d'imatges fixes.

Objectius

— Ser capaç de comprendre i utilitzar el llenguatge del còmic.

— Saber descobrir les característiques de la fotonovel·la. Utilitzar el seu llenguatge per a narrar una història.

— Descobrir les diferents funcions del cartell. Saber-lo utilitzar per a obtenir informació. Saber crear diversos tipus de cartells segons el que es vulgui comunicar. Saber emprar diferents tècniques en la seva elaboració.

— Saber utilitzar les imatges com a font d'informació o com a complement per a qualsevol informació.

Procediments

1. Comprensió lectora d'imatges fixes

Anàlisi dels elements que constitueixen el llenguatge del còmic

— Descobrir mitjançant l'observació de còmics els aspectes formals següents:

- Vinyeta, pla, escena i seqüència.
- Angulacions.
- Funció dels colors.

• Significat i funció dels signes convencionals: línies cinètiques, metàfores visuals.

- Funció de les onomatopeies.

• Anàlisi de les expressions i dels moviments dels personatges.

• El text i la seva utilització: els globus i el text d'ajut.

— Llegir diferents tipus de còmic i observar:

- De quin argument es parteix.
- Quin tractament es fa dels personatges.
- Com s'utilitza el temps: adequació, condensació i distensió del temps.
- Tipus d'accions (paral·leles, etc.) i quin muntatge se'n fa.

Introducció a la lectura del cartell publicitari

— Anàlisi de les diferents funcions dels cartells: veure diferents tipus de cartells que serveixin per a informar, per a fer propaganda, per a distreure.

— Anàlisi dels aspectes formals d'un cartell:

• Observar el tipus de pla i l'angulació de la imatge.

- Observació dels colors predominants.
- Observació de la disposició dels elements.

• Descobriments de la funció del text. Diferències entre les característiques de l'eslògan i del text informatiu.

— Anàlisi connotativa:

• Interpretacions que es deriven dels aspectes formals observats.

- Determinació del públic a qui s'adreça el cartell: joves, adults, afeccionats a la música, etc.
- Anàlisi de les el·lipses significatives: allò que no es veu però que deduïm.
- Valors que ens transmet el cartell.

Introducció al descobriment del llenguatge de la fotonovel·la

- Observació dels aspectes formals següents:
 - La vinyeta amb imatge fotogràfica, el pla, l'escena i la seqüència.
 - Els angles de visió i la seva funció.
 - La il·luminació: funció i significat.
 - Utilització del text: globus i text de suport.
- Observació del contingut:
 - Característiques dels arguments: tipus d'estructura argumental i relació amb el conte tradicional.
 - Tipologia dels personatges: funcions.
 - Tractament del temps i de l'espai.
 - Determinació del públic a qui s'adreça.
 - Gèneres més freqüents utilitzats: l'aventura, el tema sentimental, el terror.

2. Producció d'imatges fixes

Aproximació a les possibilitats expressives del còmic. Producció de còmics

- Exercicis de planificació: expressar diferents accions dibuixant el pla corresponent. Donat un text narratiu i descriptiu, reproduir cadascuna de les accions descrites en el pla corresponent.
- Recerca del format més adequat de vinyeta per tal d'expressar un pla determinat.
- Dibuix d'objectes i personatges en moviment i utilització de les línies cinètiques corresponents.
- Creació de metàfores visuals a partir de frases fetes: estar als núvols, estar sonat, estar a la lluna de València, tenir una idea, etc.
- Utilització de diferents tipus de globus segons la intenció: un personatge que parla, un que crida, un que té por, un que té fred, un que pensa, un que somia, diversos personatges parlant alhora, etcètera.
- Utilització del text de suport. Donada una historieta en la qual s'elimina tota la informació verbal, proposar que es reconstrueixi el text dels globus i el text de suport.
- Utilització de l'acció: creació d'una història en la qual l'acció transcorri de manera lineal. Re-

construcció de la mateixa història introduint-hi accions paral·leles.

- Utilització del temps. Creació d'una historieta en la qual es produeixi una condensació del temps (el·lipsi). Reconstrucció de la mateixa escena, però introduint-hi una distensió.
- Procés de creació d'un còmic:
 - Idea i argument (creació pròpia o adaptació d'un text).
 - Guió, "story-board".
 - Realització.

Producció de cartells

- Realització de cartells que compleixin diferents funcions:
 - Per informar d'algun esdeveniment (una reunió, una festa a l'escola, etc.).
 - Per sensibilitzar sobre un determinat conflicte (respecte als animals, no fumar, etc.).
 - Per vendre un producte imaginari.
 - Per donar a conèixer un lloc d'interès (la casa de colònies on s'ha passat uns dies, un poble o lloc que hem visitat i ens ha agradat).
 - Per donar a conèixer un llibre que hem llegit i ens ha agradat, etc.

— Utilització de diferents tècniques: dibuix, collage, pintura, fotografia, fotomuntatge, etc.

— Treball sobre el text i les seves diverses funcions. Creació d'eslògans.

— Utilització de colors. Relació entre el color dominant i la intenció del cartell.

— Utilització de diferents tipus de plans segons el que es vulgui descriure.

Aproximació al llenguatge i a les tècniques de la fotonovel·la. Creació d'una fotonovel·la

- Adaptació d'un text literari en fotonovel·la:
 - Selecció del text: cal que hi predomini l'acció i que les accions relatades siguin fàcilment reproduïdes en imatges. Cal triar un text breu.
 - Elaboració del guió, en el qual figura:
 - El text adaptat que s'intercalarà entre vinyetes (el narrador).
 - El contingut de cada vinyeta: tipus de pla, actitud dels personatges, etc.
 - El text de suport (explica el pas del temps).
 - Els diàlegs que han de sortir als globus.
 - Organització i repartiment de tasques:
 - Els fotògrafs.
 - Els il·luminadors.

- Els actors.
- El director d'escena.
- Encarregats d'“atrezzo” i ambientació.
- Encarregats de localitzacions.
- Els muntadors: s'encarreguen de compaginar i muntar les imatges sobre cartolina un cop obtingudes les fotografies.
- Els calígrafs o encarregats de l'escriptura dels textos.

Tractament digital de les imatges: autoedició de còmics, revistes

3. La imatge fixa com a font d'informació

La imatge fixa com a mitjà per a conèixer realitats llunyanes

— Recerca d'imatges fixes (fotografia, diapositiva, cartells) que ens permetin descobrir altres països i altres cultures.

— Aprofitament dels cartells que fan referència a viatges de turisme per a completar aspectes que es treballen a l'àrea del medi social o relacionar-los-hi.

— Aprofitament de cartells que es troben en hemeroteques per a estudiar un determinat moment històric, observant les imatges i el text.

— Creació d'un arxiu d'imatges destinat a la classe.

La imatge fixa com a mitjà d'aproximació a les manifestacions artístiques

— Utilització de diapositives, cartells i fotografies que recullin obres d'art (pintures de diferents èpoques i pintor).

La imatge fixa com a suport i il·lustració de la informació escrita

— Comparació entre els diversos tipus de fotografies en diferents diaris per a il·lustrar una mateixa notícia.

— Observar l'elecció que s'ha fet de pla, d'angle de visió, mida de la foto, etc.

— Observar la relació que hi ha entre imatge i text.

— Associació d'un titular de notícia amb una imatge fotogràfica extreta del banc d'imatges de la classe.

— A partir d'un seguit d'imatges seqüenciades que serveixen per il·lustrar un reportatge, observació de:

- L'estructura de la seqüència.

- Presentació de les imatges (linealment i cronològicament ordenades per una relació casual).
- Descobriment de la/les fotografies clau sense les quals s'altera el significat.

La imatge fixa com a mitjà per a conèixer realitats difícils d'apreciar

— Observació de fotografies en infraroigs, microscòpiques o esteroscòpiques per a descobrir llocs o realitats impossibles d'apreciar a ull nu.

Cicle Superior. Imatge en moviment

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Comprensió lectora

- Iniciació a la lectura d'un film, sèrie televisiva o programa de TV.
- Iniciació a la lectura d'espots televisius.
- Iniciació a la lectura del videojoc.

2. Producció d'imatges

- Exercicis de realització. Videocarta.
- Espots publicitaris.
- Imatges de l'entorn.

3. La imatge en moviment com a font d'informació

- Les realitats llunyanes.
- El suport a la informació escrita.

4. El so i la seva capacitat expressiva i narrativa

- Gèneres cinematogràfics i bandes sonores.
- Espots televisius i bandes sonores.
- Els efectes especials sonors.

Actituds, valors i normes

- Descobrir la no ingenuïtat de les imatges i educar l'esperit crític.
- Descobrir les possibilitats expressives, comunicatives i artístiques de les imatges en moviment.

Objectius

- Ser capaç de descobrir els elements fonamentals que constitueixen un film.
- Aprendre a analitzar les característiques generals de diferents programes de televisió.
- Descobrir els objectius que persegueixen, l'estructura sobre la qual s'organitzen i els valors que transmeten.
- Aprendre a analitzar els espots televisius, separant els elements denotatius dels connotatius.
- Ser capaç de realitzar petits exercicis amb la càmera de vídeo per tal de descobrir les possibilitats expressives de les imatges en moviment.
- Saber buscar i aprofitar la informació que ens transmeten les imatges.

Procediments

1. Comprensió lectora

Iniciació a la lectura d'un film o d'una sèrie televisiva. Fases

- a) Preparació:
 - Informació general sobre el contingut del film o de la sèrie que es veurà.
 - Il·lustració amb documentals multimèdia: mural anunciador de la pel·lícula, spot de promoció, audició de la banda sonora.
 - Joc d'aproximació al tema de la pel·lícula a partir del títol.
- b) Després de la primera projecció:
 - Aprofundiment del tema i de l'argument. Diferenciació entre aquests dos conceptes.
 - Aclariment del sentit global del film.
- c) Després de la segona projecció:
 - Estudi detallat d'una seqüència per tal de:
 - Analitzar alguns elements concrets (planificació, moviments de càmera, caracterització de personatges, etc.).
 - Explicar com es desenvolupa l'acció (cronològicament, amb "flash-back").
 - Explicar com estan tractats els personatges, etcètera.
 - Situar-la en el context general de la història i relacionar-la amb altres seqüències.

Iniciació a la lectura d'un film o sèrie televisiva. Elements a descobrir

- Descobriments del tema central d'una pel·lícula.
- Diferenciació entre tema central i argument.
- Iniciació al coneixement de les tècniques pròpies del llenguatge cinematogràfic: enquadrament i planificació (tipus de plans), col·locació de la càmera i punts de vista, moviments de càmera (panoràmica, tràveling i zoom).
- Estructuració i ordenació dels fets narratius d'una història: plantejament, nus i desenllaç.
- Observació dels fets d'una pel·lícula en relació amb la utilització de l'espai i del temps: acció lineal, acció paral·lela, salts al passat o al futur.
- Observació de com es juga amb el temps en el relat filmic:
 - Temps de projecció.
 - Temps de la història.
 - Condensació del temps.
 - Distensió del temps.

— Anàlisi dels personatges que surten en una pel·lícula: protagonista, antagonista, personatges secundaris, tipologia dels personatges (els bons, els dolents), gèneres cinematogràfics i personatges.

— Introducció als gèneres: l'aventura. Característiques del film d'aventures. Relació amb el relat literari d'aventures, el còmic i el videojoc.

— Característiques de les sèries televisives: fragmentació de la història en capítols que s'encaenen o cada capítol una història amb personatges fixos. Anàlisi dels temes més freqüents i del tipus de personatges. Valors que se'ns transmeten.

— Iniciació a l'anàlisi d'alguns programes de TV:

- Els concursos: objectius (guanyar quelcom, distreure). Estructura (concursants i proves difícils).

- Els “magazine”: objectius (distreure). Estructura (varietat de gèneres).

- Els programes infantils: objectius (distreure). Estructura.

- Els “reality-show”: objectius (crònica sensacionalista). Estructura.

- Els informatius: objectius (informar). Estructura.

— Utilització dels teleprogrames per tal d'aprendre a resumir molt breument el contingut de programes, aprendre a distribuir el temps i a sensibilitzar-se respecte al com i al perquè d'escollir el programa.

— Destriament de tota la informació que apareix en una programació: horari, cadena, títol, gènere, actors...

— Classificacions diverses a partir de les programacions de TV: per extensió (les llargues, les curtes), per contingut (ficció, documentals), per la qualitat (bones, dolentes).

Iniciació a la lectura d'espots televisius

— Introducció al fenomen publicitari i la seva influència en la societat actual.

— Fases per a l'elaboració d'un anunci mitjançant la campanya publicitària. Coneixement de les persones que treballen en l'elaboració d'un anunci i funcions.

— Anàlisi d'espots televisius: elements denotius i connotatius.

Iniciació a la lectura dels videojocs

— Característiques dels videojocs: l'element lúdic.

— Classificació dels videojocs en funció del tema, de la interacció que provoquen i de les habilitats que desenvolupen (jocs d'aventura, de rol, etcètera).

— Els personatges que hi apareixen.

— Els espais ambientals. Característiques.

— Els sons i les músiques. Funció.

2. Producció d'imatges

Jocs d'intercanvi

— Producció de petits exercicis amb la càmera de vídeo: videocarta. Elaboració d'un petit vídeo que reculli les característiques de la classe, de l'escola i presentació dels alumnes. Intercanvi amb els nens i les nenes d'una altra classe o d'una altra escola.

Iniciació a la realització de petits guions videogràfics que resumeixen històries molt breus. Posterior enregistrament i edició

Realització d'espots televisius a partir de la creació de guions

3. La imatge en moviment com a font d'informació

La imatge en moviment com a mitjà per a conèixer realitats llunyanes

— Visualització de documentals que ens permetin conèixer altres països, altres cultures. Observació dels elements més destacables de les imatges.

La imatge en moviment com a suport de la informació: observació de la utilització que es fa de les imatges en moviment en els telenotícies

— Quin tipus d'imatges es seleccionen.

— Notícies amb imatges i sense imatges.

— Com es produeixen aquestes imatges: repòrters, agències de notícies, etc.

— La manipulació de la informació mitjançant les imatges en moviment.

4. El so i la seva capacitat expressiva

— Audició de la banda sonora d'una seqüència d'una pel·lícula o sèrie de TV i situar-la en el context del film.

— Audició de diferents bandes sonores representatives de diversos gèneres cinematogràfics.

— Audició de la banda sonora corresponent a diferents seqüències d'una pel·lícula. Ordenació cronològica.

— Doblatge d'una seqüència d'un film o d'un teletenotícies.

— Observació de l'efecte de la banda sonora en els anuncis.

— Els efectes sonors i la seva importància en:

- Les pel·lícules d'acció, d'aventures, de terror.
- Els videojocs.

— Creació d'una història a partir de l'audició de diferents bandes sonores.

Cicle Superior. Quadre resum

Finalitats de l'Educació àudio-visual	Objectius terminals d'àrea		
	Llengua	Educació artística: visual i plàstica	
— Ser capaç de comprendre i utilitzar el llenguatge del còmic. — Saber descobrir les diferents funcions del cartell. Saber-lo utilitzar per a obtenir informació. Saber crear diversos tipus de cartells segons el que es vulgui comunicar. Saber emprar diferents tècniques en la seva elaboració. — Saber descobrir les característiques de la fotonovel·la: utilitzar el seu llenguatge per a narrar una història. — Saber utilitzar les imatges com a font d'informació o com a complement per a qualsevol informació. — Ser capaç de descobrir els elements fonamentals que constitueixen un film. — Aprendre a analitzar les característiques generals de diferents programes de televisió. — Descobrir els objectius que persegueixen, l'estructura sobre la qual s'organitzen i els valors que transmeten. — Aprendre a analitzar els espots televisius, separant els elements denotatius dels connotatius. — Ser capaç de realitzar petits exercicis amb la càmera de vídeo per tal de descobrir les possibilitats expressives de les imatges en moviment. — Saber buscar i aprofitar la informació que ens transmeten les imatges.	— Comprendre relats, explicacions i argumentacions de models i estructures de complexitat diversa, amb la presència o absència de l'emissor i amb suport visual o sense. — Prendre una actitud crítica raonada davant de les comunicacions en les quals l'alumne fa de receptor. — Reconèixer i interpretar els missatges sonors visuals i gestuals que acompanyen els missatges orals i assenyalar la relació que s'hi estableix. — Identificar els diferents tipus de textos segons la seva funcionalitat i presentació: literaris i científics. — Reconèixer la idea fonamental en textos i llibres. — Redactar textos escrits de tipologia diversa, a partir de diferents models. — Expressar per escrit un relat seguint les parts fonamentals d'una història (presentació, nus i desenllaç). — Descriure llocs, objectes i personatges, utilitzant diferents recursos descriptius. — Utilitzar diferents tipus de registres i codis comunicatius en les produccions escrites: avisos, anuncis, notícies periodístiques, etc. — Practicar el sentit crític i el respecte davant de les diferents produccions escrites. — Identificar els elements lingüístics i no lingüístics que intervenen en les produccions dels mitjans de comunicació. — Reconèixer l'estructura de diferents tipus de textos. — Utilitzar diferents mitjans àudio-visuals per a la producció d'activitats d'expressió oral. — Elaborar produccions combinant diferents recursos comunicatius: murals, aques, còmics, etc. — Tenir una actitud favorable i crítica davant dels mitjans de comunicació oral i escrita.	— Detectar les relacions entre la forma real i les seves imatges o formes representades. — Representar els diferents graus d'iconicitat. — Relacionar imatges ordenant-les en el temps. — Relacionar els diferents elements visuals que intervenen en un missatge i que condicionen el seu significat. — Analitzar una imatge relacionant-la amb la funció que compleix. — Connectar amb els diferents sectors comunicatius que té la cultura per tal d'expressar-se mitjançant imatges (publicitat, cinema, TV...). — Interpretar, mitjançant el llenguatge visual-plàstic, informacions rebudes a partir d'altres llenguatges: oral, escrit, gestual, musical. — Mostrar una clara disposició a observar atentament el món visual. — Ser conscient dels missatges presents a l'ambient. — Explicitar els elements visuals: forma, color, etc. — Relacionar objectes tenint en compte els elements visuals. — Representar una acció completa amb imatges seqüenciades. — Identificar, en composicions diverses, murals, il·lustracions, cartells, reproduccions d'obres d'art, els elements plàstics treballats. — Analitzar, de manera reflexiva, missatges senzills a l'abast, en què la imatge sigui l'element dominant —cartells, tanques publicitàries, etc.	

	Coneixement del medi: social i cultural	Coneixement del medi: natural	Matemàtiques
	— Utilitzar fotoplànols i fotografies aèries obliqües per a treballar diferents elements d'un paisatge o territori. — Situar diversos objectes, làmines o documents històrics senzills en una successió correcta. — Conèixer i utilitzar diferents tipus de fonts bàsiques d'informació històrica: bibliogràfiques, gràfico-documentals, orals. — Usar la documentació a l'abast de l'entorn per a realitzar diferents experiències sobre el temps i la història. — Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequades en funció del problema a resoldre, o tema a treballar. — Seleccionar informació dels mitjans de comunicació a fi d'obtenir dades sobre un tema concret. — Recollir informació a partir del treball de camp, visites a museus, gravats, cartografia, pel·lícules, vídeos, fotografies, etc. — Manejar aparells senzills: càmera fotogràfica, aparell enregistrator, etcètera. — Confeccionar murals sobre un tema seguint una pauta de treball. — Reconèixer i visualitzar els paisatges naturals que per diferents raons han esdevingut característics i simbòlics per als catalans. — Identificar obres artístiques significatives de Catalunya al llarg del temps i diferents camps. — Conèixer el paper dels mitjans de comunicació interpersonal i les noves tecnologies de la informació com a factors del desplegament cultural actual. — Identificar els principals mitjans de comunicació de masses i quines són les seves característiques. — Reconèixer les principals característiques dels mitjans de comunicació de diversos temps i llocs en relació amb la tipologia i tecnologia, les funcions i les activitats socio-econòmiques. — Identificar situacions de simultaneïtat entre fets o processos històrics. — Establir la successió de situacions en un fet o procés o entre fets i processos històrics. — Identificar diferents tipus de durades en fets o processos històrics.	— Examinar les característiques dels objectes o éssers vius a través de fotografies, pel·lícules, etc. — Anotar ordenadament les dades proporcionades per l'observació. — Elaborar algun informe que reflecteixi el treball realitzat al laboratori i/o al camp. — Descriure les informacions rebudes utilitzant esquemes. — Expressar oralment les situacions viscudes i la informació proporcionada pels mitjans àudio-visuals o les noves tecnologies de la informació. — Recollir la informació rebuda, elaborant els propis apunts. — Treure informació de les explicacions que rep dels llibres i dels documents àudio-visuals o noves tecnologies de la informació. — Extreure informació d'articles periodístics o de llibres de divulgació adequats a l'edat. — Realitzar observacions sistemàtiques, relacionar-les, classificar-les, extreure'n dades i esquematitzar-les. — Distingir entre esdeveniments segurs i aleatoris a partir de situacions concretes. — Establir, a partir de fets o situacions històriques senzilles, aspectes de continuïtat i canvi. — Usar jocs d'ordinador o programes de vídeo sobre temes històrics. — Localitzar i seleccionar les fonts d'informació més adequades en funció del problema a resoldre o tema a treballar. — Seleccionar informació dels mitjans de comunicació a fi d'obtenir dades sobre un tema concret. — Recollir informació a partir del treball de camp, visites a museus, gravats, pel·lícules, vídeos, fotografies, etcètera. — Conèixer el paper dels mitjans de comunicació interpersonal i les noves tecnologies de la informació com a factors del desplegament cultural actual. — Identificar els principals mitjans de comunicació de masses i quines són les seves característiques.	— Reconèixer els fenòmens i algorismes que es realitzen seguint un ordre (lògic, temporal, espacial), allarg d'un procés, i seqüenciar-los fent-ne parts i expressant-ne les relacions (causa-efecte, abans, després, etc.), mitjançant diagrames de flux. — Aplicar a situacions reals i a altres matèries els coneixements matemàtics, reconeixement analogies en situacions diverses. — Identificar i expressar els conceptes i relacions matemàtics implicats en una situació concreta que ja han estat estudiats. — Predir el resultat d'una situació problemàtica raonant els passos intermedis del procés que ha estat seguit.